

گزارش سالانه اعدام در ایران ۲۰۱۵

گزارش سالانه اعدام در ایران

۲۰۱۵

تشکر می‌کنیم از الیزابت زیتترین / Elizabeth Zitrin (رئیس ائتلاف جهانی علیه مجازات اعدام)، دنیل دلان / Daniel Dolan (سازمان رپریو) و «وکلا برای حقوق بشر» برای همکاری و کمک رسانی شان در این گزارش.

این گزارش توسط «سازمان حقوق بشر ایران» تهیه شده است. «سازمان حقوق بشر ایران»^۱ و سازمان «با هم علیه مجازات اعدام»^۲ از سال ۲۰۱۱ با یکدیگر در جهت اشاعه و انتشار گزارش‌های سالانه مربوط به اعدام در ایران همکاری کرده‌اند.

عکس جلد: اعدام در ملا عام در شیراز ۲۷ دی ماه ۱۳۹۳
صدها نفر شامل کودکان در صحنه اجرای اعدام حضور داشتند.
عکس از م. رضایی دهداری / خبرگزاری مهر^۳

۱. <http://iranhr.net/en/>

۲. <http://www.abolition.fr/>

۳. Shargh online, January ۲۰۱۵, ۱۷: Rapists hanged in public

مقدمه

- گزارش سالانه ۲۰۱۵ در یک نگاه
- پیش گفتار
- منابع

حقایق و نمودارها

- اعدام‌های ماهیانه در سال ۲۰۱۵
- روند اعدام‌ها در دولت حسن روحانی
- اعدام در ملاء عام
- پاسخ نمایندگان حکومت ایران به اعتراض‌های بین‌المللی
- توزیع جغرافیایی اعدام‌ها در ملاء عام
- اتهام‌های افرادی که در ملاء عام اعدام شدند
- کودکان در حال تماشای اجرای اعدام در ملاء عام

اتهام‌ها:

- اعدام‌ها در سال ۲۰۱۵ بر اساس اتهام‌ها
- جرائم مرتبط با مواد مخدر
- اعدام‌های مربوط به جرائم مواد مخدر
- توزیع جغرافیایی اعدام‌های مرتبط با مواد مخدر
- اعدام‌های دسته جمعی زندان قزل حصار
- طرح مجازات جایگزین برای جرائم مرتبط با مواد مخدر
- انگیزه ایران برای تغییر در قانون جرائم مرتبط با مواد مخدر
- همکاری دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل با ایران
- دفاع دولت روحانی از اعدام‌های مرتبط با جرائم مواد مخدر

قصاص

- مجازات قصاص و بخشش
- مردم بخشش را انتخاب می‌کنند
- توزیع ماهیانه قصاص در برابر بخشش
- توزیع جغرافیایی بخشش و قصاص در سال ۲۰۱۵

مبارزه و فساد فی الارض و بغی

- اعدام‌های مرتبط با مبارزه و فساد فی الارض در سال ۲۰۱۵

اعدام نوجوان زیر ۱۸ سال

- قوانین
- متهمان زیر ۱۸ سال اعدام شده در سال ۲۰۱۵

زنان

- حقایق درباره زنان اعدام شده در سال ۲۰۱۵ متهمان

اعدام‌های مخفیانه و اعلام نشده

- برخی حقایق در رابطه با اعدام‌های اعلام نشده و مخفیانه در سال ۲۰۱۵

توصیه‌ها

- به سازمان ملل / به جامعه جهانی / به حکومت ایران

Mahmood Amiry-Moghaddam

Founder and Spokesperson

Iran Human Rights

Solli ۲۶۹۱ P.O.Box

Oslo - Norway ۰۲۰۴

۹۱۷۴۲۱۷۷ ۴۷+ :Tel

Email: mail@iranhr.net

مقدمه

هشتمین گزارش سالانه سازمان حقوق بشر ایران در خصوص مجازات اعدام، ارزیابی از چگونگی اجرای مجازات اعدام در سال ۲۰۱۵ میلادی در جمهوری اسلامی ایران را ارائه می دهد.

این گزارش تعداد اعدامها در سال ۲۰۱۵ و روند آن در مقایسه با سال های قبل، شیوه های اعدام، تفکیک اتهامها، توزیع جغرافیایی و تفکیک ماهیانه این اعدامها را نشان می دهد. در این گزارش بر روی اعدامهای مربوط به مواد مخدر تمرکز ویژه شده است که شامل بحثهای جدید در رابطه با تغییر قوانین در ایران نیز می شود. بحثهایی که موضع دولت حسن روحانی و دیگر مقامات ایران را در این میان مشخص می کند. در پایان نیز همکاری دفتر مقابله مواد مخدر و جرم سازمان ملل (UNODC) با حکومت ایران در زمینه مبارزه قاچاق مواد مخدر، که در آذر ماه سال ۱۳۹۴ خورشیدی تمدید شده است را بررسی می کنیم.

لیست زنان و متهمان نوجوان اعدام شده در سال ۲۰۱۵ نیز در قالب جدولهایی در آخر این گزارش آمده است. همچنین این گزارش جنبش مخالفت با اعدام در داخل ایران را بررسی می کند. برای اولین بار این گزارش تعداد موارد بخشش، جائیکه اولیای دم، بخشش را بجای مجازات اعدام انتخاب می کنند را منتشر و آن را با احکام اجرا شده قصاص مقایسه می کند.

مانند گزارشهای قبلی، گزارش سال ۲۰۱۵ نیز نتیجه تلاش اعضا و همکاران سازمان حقوق بشر ایران است، که در گزارش گرفتن، ارائه دادن مدارک، جمع آوری، تحلیل و نوشتن محتوای آن شرکت داشته اند. به دلیل فقدان شفافیت در سیستم قضایی و خطرات و محدودیت های آشکاری که مدافعان حقوق بشر در جمهوری اسلامی ایران با آن مواجه هستند، گزارش فعلی تصویر کاملی از مجازات اعدام در ایران را ارائه نمی دهد. با این وجود، ما معتقدیم که این گزارش کامل ترین و واقعی ترین تصویر ممکن است که می توان در شرایط کنونی، از وضعیت اعدام در ایران ارائه داد.

گزارش سالانه ۲۰۱۵ در یک نگاه

- ۹۶۹ نفر در سال ۲۰۱۵ اعدام شدند (با افزایش ۲۹ درصد در مقایسه با سال ۲۰۱۴)
- ۳۷۳ مورد توسط منابع رسمی اعلام شده است (۳۹ درصد)
- ۹۷ درصد از اعدامها در مناطق اتنیک ایران توسط منابع رسمی اعلام نشده است.
- ۶۳۸ نفر از افراد اعدام شده اتهامهای مرتبط با مواد مخدر داشته اند (۶۶ درصد)
- ۵۷ نفر در ملاء عام اعدام شده اند.
- حداقل ۳ مورد از اعدام شدگان، هنگام ارتکاب جرم زیر ۱۸ سال سن داشته اند.
- دستکم ۱۹ زن اعدام شده اند.
- ۲۰۷ نفر به اتهام قتل عمد اعدام شده اند.
- ۲۶۲ نفر نیز مورد بخشش اولیای دم قرار گرفتند.

پیش گفتار

هشتمین گزارش سالانه اعدام سازمان حقوق بشر ایران نشان می‌دهد که در سال ۲۰۱۵ میلادی جمهوری اسلامی ایران یکی از سیاه‌ترین سال‌های عمرش را بر اساس تعداد اعدام‌ها داشته است. در این سال بطور متوسط هر روز بین ۲ تا ۳ نفر به دار آویخته شده‌اند. این موضوع با این حقیقت در تضاد است که سال ۲۰۱۵ سالی بود که جمهوری اسلامی ایران پس از سال‌ها انزوا، روابطش را با جامعه جهانی از طریق توافق هسته‌ای و رفع تحریم‌ها، ترمیم کرده است.

احتمالاً روابط دیپلماتیک بین جمهوری اسلامی و غرب هیچگاه به این خوبی نبوده است. در زمان انتشار این گزارش صدها شرکت اروپایی در حال آماده شدن از سرگیری معاملات و سرمایه‌گذاری در ایران می‌شوند. به نظر می‌رسد که تعداد هولناک اعدام‌ها در سال ۲۰۱۵ در ایران تأثیری روی روابط با غرب نداشته است. در سالی که تمرکز سازمان ملل متحد روی مسائل مربوط به مواد مخدر و به خصوص نقض حقوق بشر در مبارزه با قاچاق مواد مخدر است، ایران بیش از ۶۵۰ نفر را در رابطه با جرائم مواد مخدر اعدام کرده است. علیرغم اینکه چندین مقام ارشد ایرانی پذیرفته‌اند که اعدام‌ها منجر به کاهش مشکلات مربوط به مواد مخدر و قاچاق آن نشده است، با این حال سازمان ملل در آذر ماه سال ۹۴ (دسامبر ۲۰۱۵) همکاری‌اش را در رابطه با مبارزه بر علیه قاچاق مواد مخدر را با ایران تمدید کرد.

ایران با وجود تعهدات بین‌المللی‌اش، اعدام نوجوانان در سال ۲۰۱۵ را ادامه داد و اعدام‌های در ملاعام را با همان شدت سال‌های قبل اجرا کرد. همچنین مقامات ایرانی مجازات‌های غیرانسانی دیگری مثل قطع عضو را حتی در برخی موارد در ملاعام اجرا کرده است. در فروردین ماه سال ۹۴ (مارس ۲۰۱۵)، همزمان با مذاکراتی که بین وزیر خارجه ایران و وزرای خارجه آمریکا و دیگر کشورهای اروپایی برگزار می‌شد، یکی از رسانه‌های ایران برای اولین بار درباره مجازات قصاص چشم مردی در زندان رجایی شهر کرج خبر داد.

در سال ۲۰۱۵ چند نفر به دلیل عضویت و یا همکاری با گروه‌های مسلح سیاسی که همگی متعلق به گروه‌های اتنیکی کرد، عرب و بلوچ بودند اعدام شدند.

اگر چه در سال ۲۰۱۵ واکنش جامعه بین‌المللی به اعدام‌ها کافی نبود، ولی نشانه‌های امید در داخل ایران وجود دارد و جنبش مخالفت با اعدام در ایران پیشرفت‌های چشمگیری داشته است. برای مثال تعداد موارد بخشش از موارد اجرای قصاص بیشتر بوده است.

همزمان با ارائه گزارش سالانه، «سازمان حقوق بشر ایران» و سازمان فرانسوی «همه باهم علیه اعدام»، از جامعه جهانی به ویژه کشورهای اروپایی درخواست می‌کنند که تلاش بیشتری را برای کاهش مجازات اعدام در ایران انجام دهد. محمود امیری مقدم، بنیان‌گذار سازمان حقوق بشر ایران می‌گوید: «اروپا و شرکت‌های اروپایی نباید شاهدان بی‌صدا نسبت به آمار بالای اعدام‌ها در ایران باشند. بهبود روابط اقتصادی با مقامات ایرانی باید مشروط به حرکت جدی در راستای لغو مجازات اعدام در ایران باشد.» او در ادامه گفت: «پیشرفت‌های جنبش مخالفت با اعدام در داخل ایران از یک طرف، و نیاز ایران برای سرمایه‌های خارجی از سوی دیگر، فرصتی کمیاب است، برای آنکه جامعه جهانی بتواند در راستای لغو مجازات اعدام در ایران تأثیر گذار باشد.»

همچنین «سازمان حقوق بشر ایران» و سازمان فرانسوی «همه باهم علیه اعدام» از دفتر مواد مخدر و جرم سازمان ملل درخواست می‌کنند که همکاری خود با ایران را در راستای مبارزه با قاچاق مواد مخدر در ایران، پایان داده و ادامه این همکاری را مشروط به توقف تمام اعدام‌های مرتبط با مواد مخدر کند.

منابع

بیشتر اعدام‌هایی که انجام شده‌اند از طریق رسانه‌های رسمی ایران اعلام نشده‌اند. بنابراین ما بین اعدام‌های «رسمی» و «غیر رسمی» یا «اعلام نشده» تمایز قائل می‌شویم. اعدام‌های رسمی آنهایی هستند که از طریق وب سایت‌های رسمی دادگستری استان‌ها، پلیس ایران، خبرگزاری‌ها و روزنامه‌های محلی یا سراسری و رادیو و تلویزیون ایران اعلام می‌شود.

اعدام‌های غیر رسمی یا اعلام نشده، شامل مواردی می‌شوند که از طریق منابع رسمی اطلاع رسانی نشده‌اند، اما از طریق کانال‌های دیگر توسط سازمان حقوق بشر ایران، مورد تأیید قرار گرفته‌اند. این کانال‌ها شامل گزارش‌های سازمان‌های حقوق بشری دیگر و یا منابع سازمان حقوق بشر در داخل ایران می‌باشد. منابع این گزارش‌های غیر رسمی اغلب شاهدان عینی، اعضای خانواده‌ها، وکلا و منابع داخل زندان‌ها هستند. در این گزارش تنها مواردی که از طریق دو منبع مستقل و موثق مورد تأیید قرار گرفته‌اند، استفاده شده است.

به دلیل فقدان شفافیت در سیستم قضایی ایران و فشار وارده بر خانواده‌های افراد اعدام شده، تعداد قابل توجهی از گزارش‌هایی که سازمان حقوق بشر ایران دریافت کرده است، به همان دلایل فوق‌الذکر نمی‌تواند مورد تأیید سازمان حقوق بشر ایران قرار بگیرد. بنابراین، این موارد در این گزارش گنجانده نشده‌اند.

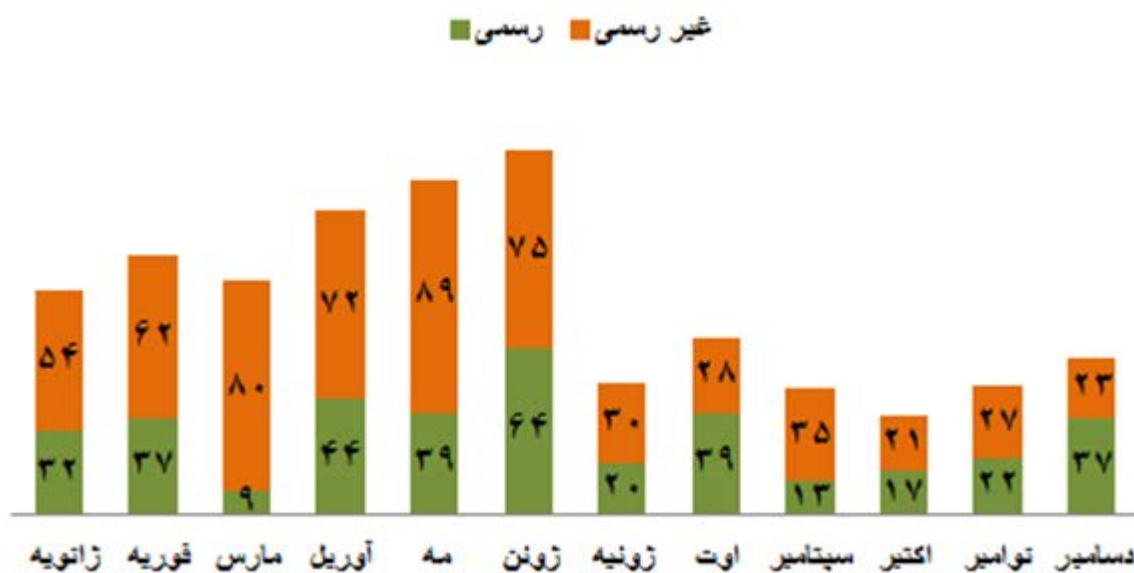
حقایق و نمودارها

بالاترین آمار اعدام در ۲۵ سال گذشته

نسبت به اولین گزارش سالانه سازمان حقوق بشر ایران در سال ۲۰۰۸، تعداد اعدامها دستکم ۳ برابر شده است (افزایش ۳۰۰ درصدی). نمودار بالا تعداد اعدامهای گزارش شده از سال ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۵ را نمایش می‌دهد. آمار قبل از سال ۲۰۰۸ توسط سازمان عفو بین الملل گزارش شده است.

اعدامهای ماهیانه در سال ۲۰۱۵

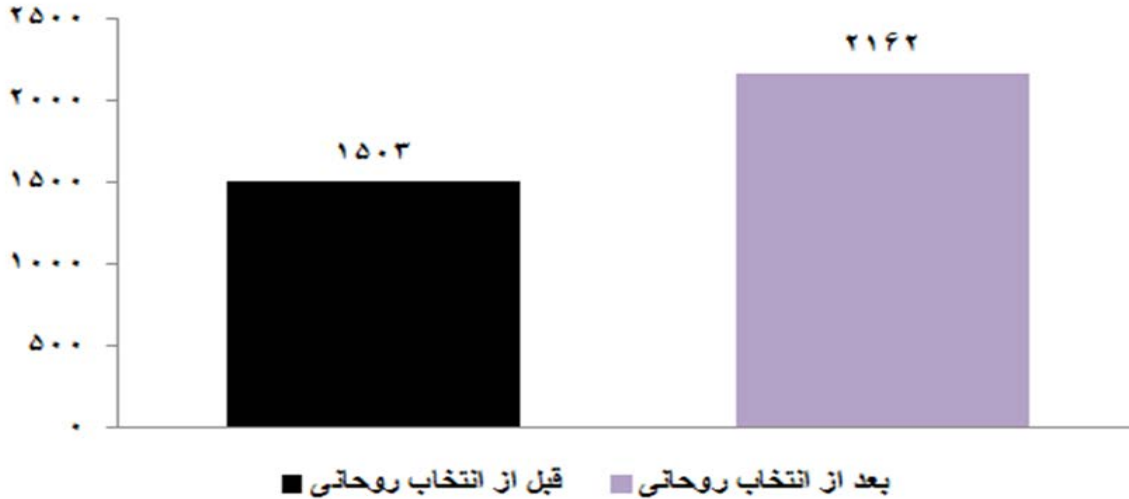

بطور کلی تعداد ماهیانه اعدامها در سال ۲۰۱۵ نسبت به سالهای قبل بالا بوده است، ماه اکتبر با ۳۸ اعدام، کمترین تعداد اعدامهای ماهیانه را داشته است (۱،۲ اعدام در روز)، در حالیکه ماه «ژوئن» با ۱۳۹ اعدام با میانگین بیش از ۴ اعدام در روز، هولناکترین ماه بوده است. طبق این گزارش در نیمه اول این سال ۶۵۷ نفر، یعنی بطور متوسط ۳ تا ۴ نفر، در روز اعدام شده‌اند.

منابع

روند اعدامها در دولت حسن روحانی

از زمان انتخاب حسن روحانی در ماه ژوئن ۲۰۱۳، حداقل ۲۱۶۲ نفر اعدام شده‌اند. قیاس بین دو سال و نیم بعد از انتخاب حسن روحانی و دو سال و نیم قبل از انتخاب او، رشد ۴۳ درصدی را در تعداد اعدامها نشان می‌دهد.

گرچه مسئولیت صدور و اجرای احکام اعدام با قوه قضائیه است، اما حسن روحانی و اعضای کابینه‌اش، نه تنها هیچ گونه نارضایتی در رابطه با تعداد بالای اعدامها ابراز نکرده‌اند، بلکه در مواردی رئیس‌جمهور حسن روحانی و وزیر امور خارجه‌اش جواد ظریف از این اعدامها دفاع نیز کرده‌اند.

اعدام در ملاء عام

تصویر بالا صحنه اجرای حکم اعدام سه مرد در تاریخ ۶ خرداد ۱۳۹۴ (مشهد/ خراسان رضوی) را نشان می‌دهد. اتهام آن‌ها محاربه (سرقت مسلحانه) اعلام شده است. عکس از خبرنگار مهر

علیرغم انتقادهای بین‌المللی، حکومت ایران در سال ۲۰۱۵ نیز به اجرای اعدامها در ملاء عام ادامه داده است. اعدامها در ملاء عام بارها و بارها توسط سازمان ملل مورد انتقاد قرار گرفته است.

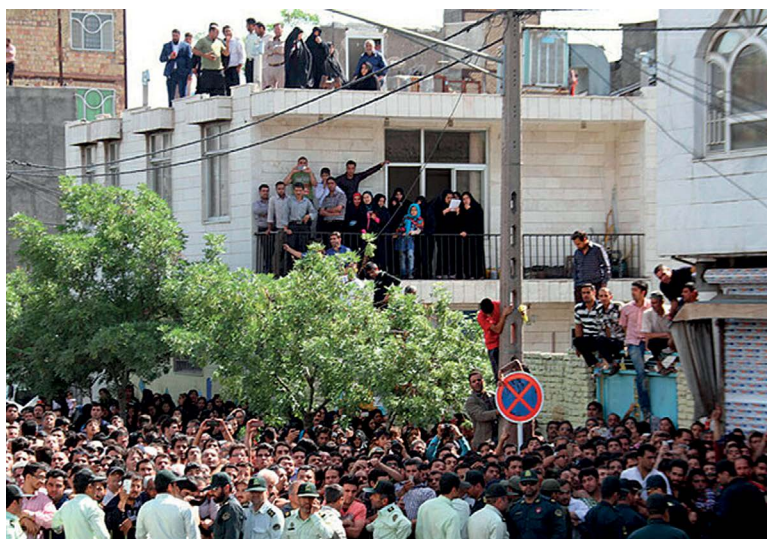
در بیانیه‌ای مشترک که در ۱۸ اردیبهشت ۱۳۹۴ منتشر شد، دو گزارشگر ویژه سازمان ملل به گزارش‌های متعدد اعدام‌هایی که در ملاء عام در سال ۲۰۱۵ منتشر شده است، اشاره کرده‌اند. در این بیانیه احمد شهید، گزارشگر ویژه سازمان ملل در رابطه با حقوق بشر در ایران، و کیریستف هینز، گزارشگر اعدام‌های غیر قانونی گفتند: «اعدام‌هایی که در ملاء عام انجام می‌شود، هم روی قربانی و هم بر روی شاهدانی که اعدام می‌بینند، تاثیر غیر انسانی دارد و خصوصیات تحقیرآمیز، غیر انسانی و بی‌رحمانه مجازات اعدام را تقویت می‌کند».^۴

۴. <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?LangID=E&NewsID=۱۵۹۳۷>

پاسخ نمایندگان حکومت ایران در رابطه با اعدام‌ها در ملاء عام

در جواب به بیانیه مشترک گزارشگران ویژه سازمان ملل (در بالا)، «ستاد حقوق بشر» قوه قضائیه ایران بیانیه‌ای رسمی منتشر کرد که در این بیانیه آمده است: «انجام اعدام در ملاء عام فقط در شرایط محدود از جمله جریحه‌دار شدن احساسات عمومی و تحت ضوابط خاص، به منظور کاهش جرائم مشابه انجام می‌پذیرد. این در حالی است که اجرای مجازات مذکور معمولاً در سحرگاه انجام می‌پذیرد و تدابیر لازم برای عدم حضور کودکان اتخاذ می‌شود»^۵. این موضع بارها توسط دیگر نمایندگان جمهوری اسلامی ایران در صحن بین المللی بازگو شده است.

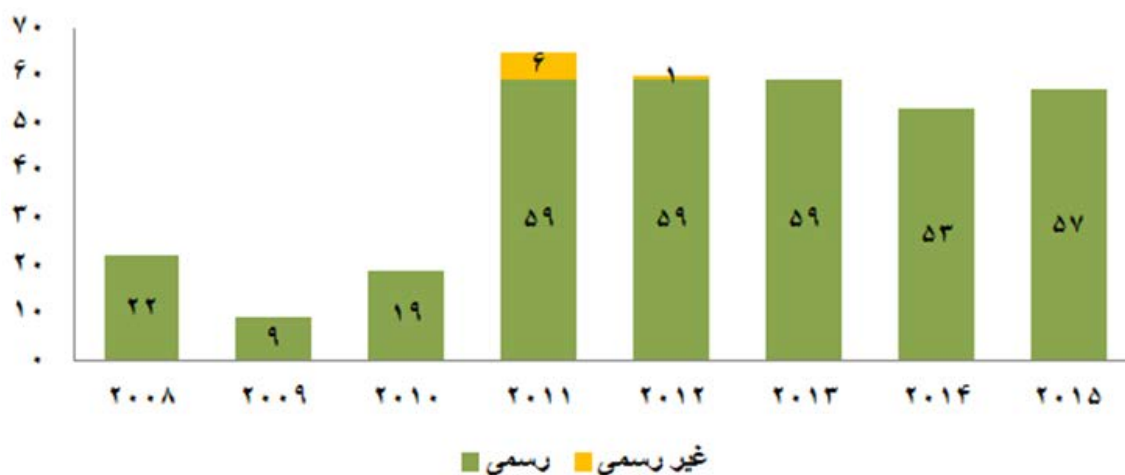
اما تعداد اعدام‌ها و تصاویر منتشر شده از طریق رسانه‌های حکومتی، خلاف این را نشان می‌دهد. در سال ۲۰۱۵، رسانه‌های رسمی ایران ۵۷ اعدام در ملاء عام را گزارش کرده‌اند. این اعدام‌ها در مکان‌ها و شهرهای مختلف ایران در صبح و با حضور صدها شهروند انجام شده‌اند. معمولاً قبل از اجرای اعدام، مسئولان، پوسترهایی را در رابطه با زمان و مکان اعدام در شهر نصب کرده و مردم را برای شرکت در صحنه اجرای اعدام دعوت می‌کنند. عکس‌های چند اعدام در ملاء عام در سال ۲۰۱۵ نشان می‌دهد که کودکان نیز در بین جمعیت حضور داشته‌اند.

در بخش‌های بعدی، آمار و توزیع جغرافیایی و اتهام‌های افراد اعدام شده در ملاء عام را نشان می‌دهیم. همچنین بعضی تصاویر منتشر شده توسط رسانه‌های رسمی ایران اجرای اعدام در ملاء عام را در حضور کودکان نمایش می‌دهند.

اعدام سه مرد در ملاء عام (عکس قبلی) در یک منطقه مسکونی در مشهد با حضور جمعیت زیادی که می‌توانستند حتی از منزل‌هایشان اجرای حکم را تماشا کنند.

اعدام در ملاء عام از سال ۲۰۰۸

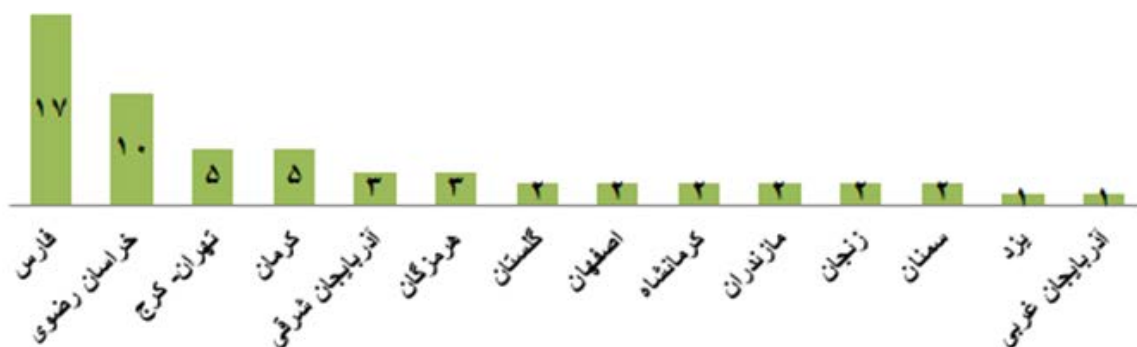

نمودار بالا آمار اعدام‌های در ملاء عام از سال ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۵ را نشان می‌دهد. در ۵ سال گذشته بطور متوسط بین ۵۵ تا ۶۰ اعدام در هر سال در ملاء عام اجرا شده است.

۵. <http://en.humanrights-iran.ir/news۲۲۷۱۴-.aspx>

توزیع جغرافیایی اعدام‌ها در ملاء عام

مانند سال‌های گذشته، استان فارس، بالاترین آمار اعدام‌ها در ملاء عام را داشته است. در خراسان رضوی با ۱۰ اعدام در ملاء عام در سال ۲۰۱۵ نسبت به سال‌های گذشته افزایش چشمگیری دیده می‌شود.

اتهام‌های افرادی که در ملاء عام اعدام شدند

بیشتر کسانی که در ملاء عام اعدام شده‌اند به اتهام تجاوز به عنف به اعدام محکوم شده بودند. دومین اتهام که بیشترین افراد اعدام شده در ملاء عام را در بر می‌گیرد، محاربه است که بیشتر در مورد سرقت مسلحانه استفاده شده است. ۵ درصد اعدام‌ها در ملاء عام نیز در رابطه با جرائم مواد مخدر بوده است.

کودکان در حال تماشای اجرای حکم اعدام در ملاء عام

دو کودک همراه با یک زن در حال تماشای اجرای حکم اعدام ۳ مرد از پنجره منزلشان هستند. (مشهد/ ۶ خرداد ۱۳۹۴) عکس از خبرگزاری مهر

یک خانواده همراه با دو کودک در حال تماشای اجرای حکم اعدام در ملاء عام از پنجره ماشینشان هستند. (شیراز/ ۲۷ دی ۱۳۹۳) عکس از خبرگزاری مهر

کودکان در میان جمعیت در حال تماشای اعدام در ملاء عام سه مرد در کرج هستند. (۷ مرداد ۱۳۹۴) ۶

یک کودک در حال تماشای اجرای حکم اعدام در ملاء عام از پنجره ساختمانی در شیراز. (۲۷ دی ۱۳۹۳) خبرگزاری مهر

اعدام در ملاء عام یک مرد در جیرفت (۱۱ خرداد ۱۳۹۴) در بین افراد تماشاکننده، کودکان نیز دیده می شوند. عکس از سایت هلیل ۶

۶. http://www.halil.ir/fa/ew_news_11907.ashx

۷. United Nations, Situation of Human Rights in the Islamic Republic of Iran: Report of the Secretary-General, U.N. Doc. A/۳۷۷/۱۸, Sept. ۱۴, ۲۰۱۲, ۱۰۰.; see also Iran Human Rights and Together Against the Death Penalty, Annual Report on the Death Penalty in Iran – ۱۸-۱۵, ۲۰۱۲.

۸. <http://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/ccpr.aspx>

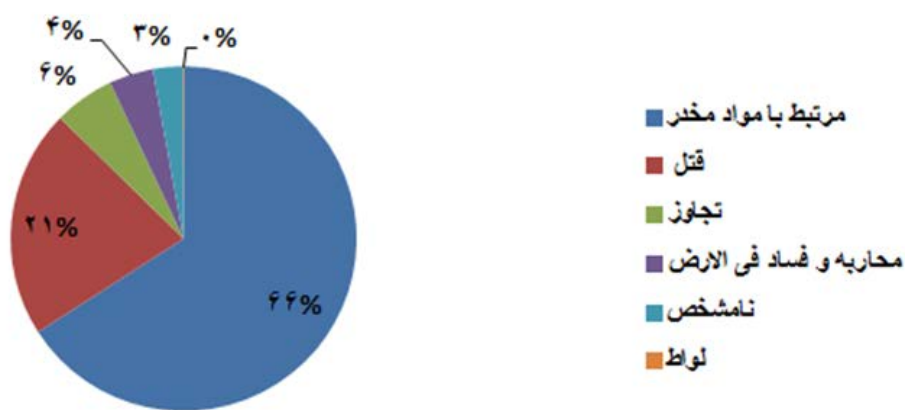

اتهامها

تعداد موارد اتهامی که در ایران منجر به صدور مجازات اعدام می‌شود بالاترین تعداد موارد اتهامی در جهان است. اتهام‌هایی مثل «زنای محصنه، زنا با محارم، تجاوز، لواط، توهین به مقدسات، قاچاق مواد مخدر، سرقت برای چهارمین بار، قتل عمد، محاربه، فساد فی الارض، کلاهبرداری و قاچاق انسان»^۷ که در کنوانسیون حقوق مدنی و سیاسی در زمره جدی‌ترین جرائم محسوب نمی‌شوند، طبق قوانین ایران از جرائم مشمول مجازات مرگ به شمار می‌آیند.^۸ شرح مختصری بر قانون مجازات اسلامی جدید و جرائم در بردارنده مجازات اعدام در گزارش سالانه ۲۰۱۳ ذکر شده است.^۹

اعدامها در سال ۲۰۱۵ بر اساس اتهامها

در سال ۲۰۱۵ اکثریت اعدام‌ها برای جرائم مرتبط با مواد مخدر بوده است. مانند ۳ سال گذشته قتل عمد دومین رتبه در اجرای مجازات اعدام را به خود اختصاص داده است.

نمودار بالا نشان می‌دهد که چه اتهام‌هایی برای اعدام‌ها در سال ۲۰۱۵ استفاده شده است. اتهام محاربه و فساد فی الارض شامل: آدم ربایی، سرقت مسلحانه، عضویت در احزاب سیاسی ممنوعه (بعضاً مسلح و شبه نظامی) است. شایان ذکر است، اتهام‌های لحاظ شده در این گزارش، اتهام‌های رسمی هستند که توسط قوه قضائیه ایران اعلام شده است. طبق استانداردهای بین‌المللی بسیاری از محاکمه‌هایی که منجر به صدور حکم اعدام می‌شوند، غیر منصفانه محسوب می‌شود. در ایران استفاده از شکنجه و اعترافات اجباری رایج است. به دلیل نبود شفافیت در سیستم قضایی ایران، بیشتر اتهام‌ها در این گزارش توسط منابع مستقل تایید نشده‌اند. همچنین مدارکی موجود است که اتهام‌های استفاده شده علیه برخی از زندانی‌ها صحت نداشته است.

جرایم مرتبط با مواد مخدر

بر اساس این قانون در موارد زیر مجازات اعدام می‌تواند اعمال شود:

کاشت خشخاش، گیاهان کوکا و یا بذر شاهدانه با هدف تولید مواد مخدر، قاچاق بیش از ۵ کیلوگرم تریاک و یا حشیش به ایران، خرید، در اختیار داشتن، حمل و یا پنهان کردن بیش از ۵ کیلوگرم تریاک و دیگر مواد مخدر مذکور) مجازات در محکومیت سوم). قاچاق، خرید و فروش، تولید، توزیع و صادرات بیش از ۳۰ گرم هروئین، مورفین، کوکائین، یا مشتقات آنها.

اعدام‌های مربوط به جرایم مواد مخدر

حداقل ۶۳۸ نفر در سال ۲۰۱۵ به دلیل جرائم مرتبط با مواد مخدر اعدام شده‌اند. این آمار بیشترین نرخ اعدام از سال ۱۹۹۰ را نشان می‌دهد. بسیاری از کسانی که به دلیل جرائم مرتبط با مواد مخدر اعدام شده‌اند، به گروه‌های حاشیه نشین، بخصوص مناطق اتنیکی مثل بلوچستان تعلق داشتند. طی یک بازدید از بلوچستان در اسفند ماه سال ۱۳۹۴، معاون رئیس

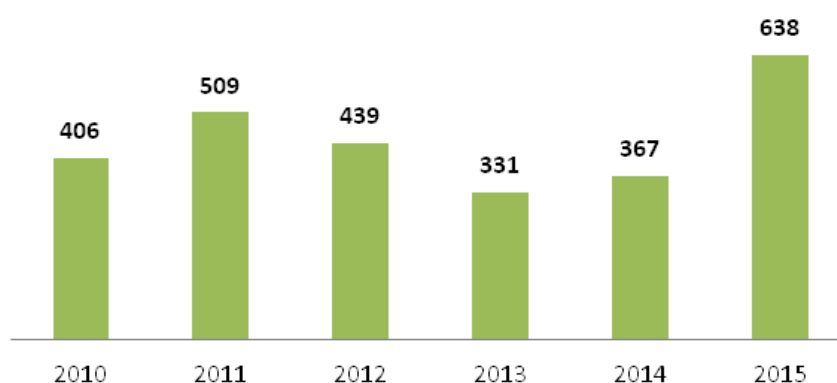
۹. <http://iranhr.net/en/reports/۲/>

جمهور در امور زنان و خانواده، شهین دخت مولاوردی گفت: «ما روستایی را در سیستان و بلوچستان داریم که تمامی مردان آن روستا اعدام شده‌اند.^{۱۰} بازماندگان آن‌ها امروز قاچاقچی بالقوه هستند هم از این نظر که بخواهند انتقام پدران خود را بگیرند هم برای تامین منابع مالی خانواده‌ها، اما هیچ حمایتی از این افراد نمی‌شود.»^{۱۱}

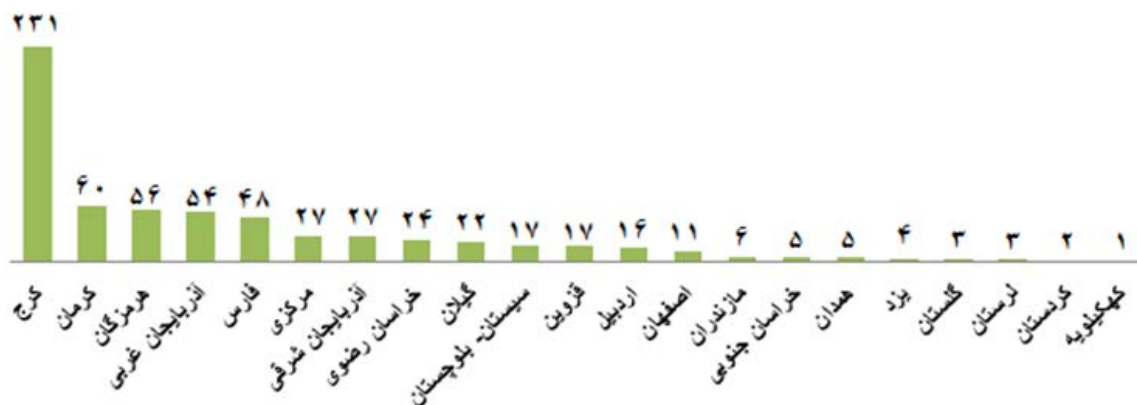
مقامات ایرانی بارها اعتراف کرده‌اند که این اعدام‌ها نه تنها مانع از قاچاق مواد مخدر نشده است، بلکه مشکلات مرتبط با مواد مخدر علیرغم اعدام صدها نفر، افزایش نیز یافته است.^{۱۲} با این وجود اعدام‌ها با میزان بیشتری نسبت به گذشته ادامه دارند. دادگاه‌های غیر منصفانه، دسترسی نداشتن به وکیل و اعترافات اجباری، موضوعات دیگری هستند که متهمان جرائم مرتبط با مواد مخدر با آن مواجه هستند. در نهایت، دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل برای جرائم مرتبط با مواد مخدر، همواره همکاری‌اش را با مقامات ایرانی در مبارزه علیه قاچاق مواد مخدر ادامه می‌دهد. این‌ها مواردی هستند که در بخش‌های بعدی بررسی می‌شوند.

اعدام‌های جرائم مرتبط با مواد مخدر از سال ۲۰۱۰

بیش از ۲۶۹۰ نفر در ۶ سال از ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۵ اعدام شده‌اند، بر اساس آمار اعدام‌های اجرا شده در خصوص جرائم مرتبط با مواد مخدر با بیش از ۶۳۸ اعدام، سال ۲۰۱۵ مرگبارترین سال از سال ۱۹۹۰ تا کنون بوده است.

توزیع جغرافیایی اعدام‌های مرتبط با مواد مخدر

زندان‌های کرج به ویژه زندان قزل حصار، جائیکه زندانیان تهران / کرج نگهداری می‌شوند، بیشترین میزان اعدام‌های مرتبط با مواد مخدر را داشته‌اند. کرمان، هرمزگان و آذربایجان غربی (زندان ارومیه) از جمله استان‌هایی هستند که تعداد اعدام‌های بالایی در این زمینه داشته‌اند. بیشتر اعدام‌های مرتبط با مواد مخدر از طریق رسانه‌های رسمی گزارش نشده‌اند.

۱۰. <http://www.independent.co.uk/news/world/middle-east/every-man-in-iran-village-executed-on-drugs-charges-death-penalty-capital-punishment-human-rights-a1898036.html>

۱۱. http://www.bbc.com/persian/iran/160224/02/3016_126_ir94_election_molaverdi_executions

۱۲. Mehr News Agency, February ۲۰۱۵: Situation of the drug abuse in Iran

اعدام‌های دسته جمعی در زندان قزل حصار

زندان قزل حصار، که «اردوگاه مرگ» نیز نامیده می‌شود، مرکز بیش از ۳۰۰۰ زندانی زیر حکم اعدام است که به دلیل جرائم مرتبط با مواد مخدر محکوم به اعدام شده‌اند. در سال ۲۰۱۵ حداقل ۲۰۰ زندانی در این زندان اعدام شده‌اند. بعد از اجتماع مسالمت آمیز گروهی از زندانیان زیر حکم اعدام قزل حصار در حیات زندان، این اعدام‌ها شتاب بیشتری یافت. این زندانی‌ها در حالیکه پلاکاردهایی در دست داشتند از رهبر حکومت ایران، علی خامنه‌ای درخواست کردند تا به حکم آنان تخفیف دهد. در ۵ هفته بعد از این تجمع بیش از ۷۰ زندانی در گروه‌های ۱۱ تا ۱۷ نفره در قزل حصار با زندان‌های مجاور به دار آویخته شدند. یکی از ۱۳ زندانی که در ۲۳ اردیبهشت ۱۳۹۴ برای اجرای اعدام به انفرادی منتقل می‌شد، زندانی دیگر اعدامی را به دلیل به تعویق انداختن اعدامش با چاقو به قتل رساند. طبق قانون حکومت ایران، زمانی که فردی به اتهام جرائم مرتبط با مواد مخدر با اعدام رو به رو است، اگر مرتکب قتل شود، اعدامش به تعویق می‌افتد. سازمان حقوق بشر ایران چندین مصاحبه از زندانیان محکوم به اعدام در زندان قزل حصار را منتشر کرده است.

تصویر: در ۳۱ اردیبهشت ۱۳۹۴ تعدادی از زندانیان قزل حصار که زیر حکم اعدام بودند بصورت مسالمت آمیز در حیات زندان تجمع کردند.^{۱۳} آن‌ها پلاکاردهایی در دست داشتند که از رهبر ایران علی خامنه‌ای درخواست کاهش و تخفیف در حکم خود را کرده بودند. اکثر افرادی که در این تجمع شرکت داشتند طی روزها و هفته‌های بعد بصورت گروهی اعدام شدند. عکس از سازمان حقوق بشر ایران^{۱۴}

سازمان حقوق بشر ایران چندین مصاحبه از زندانیان محکوم به اعدام در زندان قزل حصار را منتشر کرده است.^{۱۵،۱۶}

نمونه

اعدام یک معلم مدرسه^{۱۷}: محمود براتی، پدر پسر ۳ ساله و معلم مدرسه، بدون سابقه کیفری قبلی در سال ۱۳۸۵ دستگیر شد، و صرفاً به دلیل شهادت دروغین یک متهم دیگر مواد مخدر به اعدام محکوم شد. این شهادت در دو نوبت بصورت کتبی پس گرفته شد. با این وجود او در شهریور ماه ۱۳۹۴ در زندان قزل حصار اعدام شد. طبق شهادت‌های شاهدان عینی، محمود براتی شکنجه شده و مجبور به اعتراف گردیده بود.

طرح مجازات جایگزین حبس ابد به جای اعدام برای جرایم مربوط به مواد مخدر

در آذر ماه ۹۴ یک عضو کمیسیون حقوقی و قضایی مجلس از ارایه طرحی توسط برخی نمایندگان مبنی بر جایگزینی حبس ابد به جای اعدام برای قاچاقچیان مواد مخدر خبر داد.^{۱۸}

میر هادی قره سید رومیانی در گفت‌وگو با ایسنا ضمن اعلام این خبر گفت: نمایندگان مجلس طرحی ارایه کردند که طبق آن اصلاحی در قانون مبارزه با مواد مخدر مصوب مجمع تشخیص مصلحت نظام در حوزه اعدام انجام می‌شود. وی ادامه داد: نمایندگان طبق طرح ارایه شده می‌خواهند مجازات اعدام به جز در موارد قاچاق مسلحانه مواد مخدر به حبس ابد تبدیل شود. این لایحه در صورت آوردن آراء در مجلس باید به تایید شورای نگهبان نیز برسد.

پروژه تصویب اینگونه از لایحه‌ها معمولاً سال‌ها طول می‌کشد. علاوه بر این، این لایحه پایان مجازات اعدام را برای همه جرائم مواد مخدر را ایجاب نمی‌کند، و اظهار می‌کند افرادی که در «قاچاق مسلحانه مواد مخدر» شرکت کرده‌اند باید به اعدام محکوم شوند.

۱۲. Iran Human Rights, June ۲۰۱۵, ۱۲: Ghezelhesar mass-executions continue

۱۴. Iran Human Rights, May ۱۲, ۲۰۱۵, ۲۱: prisoners transferred for execution in Ghezelhesar prison

۱۵. Iran Human Rights, June ۲۰۱۵, ۱۲: Voices from Ghezelhesar-

۱۶. Iran Human Rights, June ۲۰۱۵, ۱۲: Voices and video from the death row: Ghezelhesar mass-executions

۱۷. Iran Human Rights, September ۲۰۱۵, ۱۰: School teacher executed for drug charges

۱۸. ISNA, December ۲۰۱۵, ۸: Life imprisonment instead of death penalty for drug offences

عدم مطرح شدن ضرورت دادرسی عادلانه در این لایحه

مقامات ایرانی ادعا می‌کنند بیشتر حکم‌های اعدام مربوط به اتهام‌های مواد مخدر شامل قاچاق مسلحانه است. ایران از یک سیستم قضایی شفاف برخوردار نیست و همه مجرمان اتهام‌های مواد مخدر توسط دادگاه‌های انقلاب پشت درهای بسته محاکمه می‌شوند، علاوه بر این بیشتر اعدام‌ها از طریق اسم شناسایی نمی‌شوند. سازمان حقوق بشر ایران و دیگر سازمان‌های حقوق بشری، گزارش‌های متعددی مبنی بر محاکمه‌های ناعادلانه و اعترافات زیر شکنجه، دریافت کرده‌اند.^{۱۹}

بررسی‌های سازمان حقوق بشر ایران نشان می‌دهد، بیشتر کسانی که در ایران به دلیل اتهام‌های مرتبط با مواد مخدر اعدام شده‌اند، در قاچاق مسلحانه مواد مخدر دخالت نداشته و از یک پروسه دادرسی عادلانه برخوردار نبوده‌اند. شهادت‌های شاهدان عینی به سازمان حقوق بشر ایران، نشان می‌دهد افرادی که به اتهام نگهداری و یا قاچاق مواد مخدر دستگیر می‌شوند، بطور سیستماتیک در مراکز بازداشت برای گرفتن اعتراف شکنجه می‌شوند. بنابراین الزامات تصویب این لایحه منجر به کاهش میزان اعدام‌ها نمی‌شود، مگر اینکه بهبودی چشمگیر در فرآیند قضایی ایجاد شود. محمود امیری مقدم سخنگوی سازمان حقوق بشر ایران در این رابطه می‌گوید: «ما از هر گونه تغییر در قانون که منجر به محدود کردن مجازات اعدام شود، استقبال می‌کنیم، اما شاخص‌های مورد قبول، کاهش در میزان اعدام هاست و نه ارائه طرحی به مجلس.»

انگیزه جمهوری اسلامی برای تغییر در قانون جرائم مرتبط با مواد مخدر : فشار بین المللی یا عدم پیشگیری از جرم؟

اولین بار بحث تغییر در قانون مبارزه با مواد مخدر در ۱۳ آذر ۱۳۹۴ بصورت جدی مطرح شد. محمد جواد لاریجانی دبیر ستاد حقوق بشر قوه قضائیه در گفت‌وگو با تلویزیون فرانس ۲۴ نوید تغییر قانونی داد که به موجب آن افرادی که با جرایم مواد مخدر بازداشت می‌شوند، با حکم اعدام روبه رو نخواهند شد و به گفته او به این ترتیب، اگر مجلس شورای اسلامی موفق به تصویب این قانون در پارلمان موفق شود، «۸۰ درصد اعدام‌ها» از بین خواهد رفت.^{۲۰} لاریجانی که این خبر را «مهم» عنوان کرد، افزود: «هیچکس دوست ندارد که شمار اعدام‌ها بالا باشد. این موضوع غم باری است که ما شاهد شمار زیاد اعدام‌های مرتبط با جرایم مواد مخدر بر اساس قانون موجود هستیم.» مصاحبه او در خبرگزاری فارس نیز منتشر شد.^{۲۱} تقریباً در همان زمان نیز رئیس قوه قضائیه آیت الله صادق لاریجانی در جلسه‌ای با مقامات قضایی در همین خصوص و با محتوای مشابه از نیاز به تغییر این قانون سخنرانی کرد.

این در حالیست که فقط نه ماه پیش از این اظهارات در اسفند ماه ۹۳ جواد لاریجانی «رئیس ستاد حقوق بشر» در دفاع از اعدام‌های مربوط به مواد مخدر در یکی از نهادهای سازمان ملل سخنرانی کرد. لاریجانی با بیان اینکه ایران امروز بالاترین رکورد مقابله جدی با مسئله قاچاق مواد مخدر یا جرایم مربوط به آن را در سطح جهانی دارد گفت: «این موضوع باعث افتخار سیستم قضایی و دستگاه‌های تامینی ما و انتظار ما از نهادهای بین المللی و دنیا این است که این خدمت بزرگ به بشریت را که به بهای هزاران شهید و هزینه سرمایه‌های مادی فراوان به دست آمده قدر دان باشند.» او ادامه داد: «متأسفانه نهادهای بین المللی به جای تجلیل از ایران، افزایش تعداد اعدام‌ها به خاطر برخورد قاطع ایران با مواد مخدر را به محملی برای تهاجم حقوق بشری به جمهوری اسلامی ایران کرده اند.»^{۲۲،۲۳}

بیانیه آخر سال‌ها موضع رسمی ایران بوده است و بعید است که نظام قضایی ایران در کمتر از ۹ ماه تشخیص دهد که مجازات اعدام مانع از جرائم مرتبط با مواد مخدر نمی‌شود.

مجازات اعدام برای جرائم مواد مخدر از ابتدای تشکیل جمهوری اسلامی اجرا می‌شده است و میزان سوء مصرف و قاچاق مواد مخدر نیز از سه دهه گذشته همچنان در حال افزایش است. اما توجه بین المللی روی مجازات اعدام برای جرائم مواد مخدر پدیده ای نسبتاً جدید است. در چند سال اخیر نهادهای حقوق بشری، فشار جدی را روی حکومت ایران برای اعدام‌های مواد مخدر وارد کرده‌اند و خواستار توقف همکاری دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل با ایران در این زمینه شده‌اند.

در مهر ماه ۱۳۹۴ (اکتبر ۲۰۱۵)، پارلمان اروپا طی قطعنامه‌ای که با ۵۶۹ رای موافق و ۳۸ رای مخالف به تصویب رسید آمار بالای اجرای حکم اعدام با اتهامات مربوط به مواد مخدر در ایران را محکوم کرد و کشورهای عضو را فراخواند تا تاکید کنند، کمک‌های مالی و مساعدت این کشورها برای مبارزه با مواد مخدر که از طریق دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد، به دست ایران می‌رسد منجر به اعدام افراد بازداشت شده نشود.^{۲۴}

این قطعنامه در ادامه تصمیم کشورهای اهداکننده کمک و مساعدت را در عملیات دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد اعلام می‌کند. در سال ۲۰۱۳، دانمارک تصمیم گرفت تا کمپهای مالی خود به ایران که منجر به اعدام افراد می‌شد را متوقف کند.^{۲۵} انگلستان دومین کشوری بود که کمک مالی خود به ایران را با همان نگرانی‌ها قطع کرد.^{۲۶} پس از آن ایرلند

۱۹. ISNA, December ۲۰۱۵, ۸: Life imprisonment instead of death penalty for drug offences

۲۰. Mohammad Javad Larjani's interview with France24, December ۲۰۱۴, ۸

۲۱. <http://www.farsnews.com/newstext.php?nn=۱۳۹۲۰۹۱۴۰۰۰۶۲۷>

۲۲. <http://www.tasnimnews.com/Home/Single/۳۰۲۸۷۱>

۲۳. <http://www.iranhumanrights.org/۰۲/۲۰۱۴/larjani-executions/>

اقدام مشابهی انجام داد و وزیر خارجه وقت این کشور توضیح داد: «برای ما روشن است که کمک‌های ما در دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل متحد، برای اعدام قاچاقچیان مواد مخدر استفاده می‌شود.»^{۲۷} سازمان‌های حقوق بشری ایرانی و بین‌المللی نیز بارها خواهان توقف همکاری دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل با ایران و مشروط کردن کمک‌های بین‌المللی برای مبارزه با مواد مخدر و توقف مجازات اعدام برای این جرائم در ایران شده‌اند.^{۲۸}

چندین گروه مانند، کاهش آسیب‌های بین‌المللی (HRI)، دیده‌بان حقوق بشر، عفو بین‌الملل، سازمان حقوق بشر ایران و رپریو (Reprieve) در موقعیت‌های مختلف به اتحادیه اروپا فشار آورده‌اند که بودجه مبارزه با مواد مخدر را در ایران مسدود کرده و مشروط به توقف اعدام‌های مربوط به جرائم مواد مخدر کنند.^{۲۹}

بنابراین تغییر در لحن مقامات حکومت ایران و مطرح شدن بحث تغییر قانون در این خصوص به احتمال زیاد نتیجه فشارهای بین‌المللی بر روی حکومت ایران و دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل و کشورهای اروپایی که به این همکاری کمک مالی می‌کنند می‌باشد. هزینه ادامه سیاست اعدام‌های بی‌رویه در رابطه با مواد مخدر برای حکومت ایران و هم پیمانان اروپایی‌اش بالا رفته است. آینده نشان خواهد داد که آیا لحن جدید مقامات ایرانی صرفاً یک تغییر لحن برای راضی کردن هم شرکای اروپایی است و یا یک خواست صادقانه برای کاهش میزان اعدام‌ها؟ بدیهی است که فشارها باید ادامه پیدا کنند و هزینه سیاسی این اعدام‌ها نباید افول کند.

همکاری دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل با ایران

در دهه‌های گذشته، دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل با ایران در مبارزه با قاچاق مواد مخدر همکاری کرده است. چند دولت اروپایی نیز با اهدا میلیون‌ها دلار از همکاری دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل با مقامات ایرانی در مبارزه با قاچاق مواد مخدر حمایت کرده‌اند.

طبق نتایجی که اخیراً طی یک تحقیق دو ساله سازمان رپریو منتشر کرده است، ارتباط مستقیمی بین پروژه‌های همکاری دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل با اعدام بیش از ۳ هزار نفر در ایران است.^{۳۰}

بر اساس نتایج این تحقیقات دولت‌های اروپایی مخالف اعدام بیش از ۱۴.۹ میلیون دلار برای قوانینی که بطور مستقیم منجر به اجرای احکام اعدام می‌شود فراهم کرده‌اند.^{۳۱} این بودجه برای آموزش مراکز مبارزه با مواد مخدر، استقرار مراکزی در مرزهای کشور که اغلب قاچاقچیان مواد مخدر در آن منطقه دستگیر می‌شوند، تجهیزات و دستگاه‌هایی که برای دستگیری قاچاقچیان استفاده می‌شود. مانند: دید در شب، اسکنر بدن، سگ‌های جستجوگر و ... صرف شده است.

در بهمن ماه سال ۱۳۹۳ (فوریه ۲۰۱۵) آقای فدتو مدیر اجرایی دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل در یک سخنرانی در تهران گفت: «هیچ کشوری نمی‌تواند در زمینه کشف و ضبط مواد مخدر با ایران رقابت کند.»^{۳۲} بر اساس تحقیقات رپریو، دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل به حمایت‌های مالی خود از برنامه‌های عملیاتی پلیس مواد مخدر ایران و افغانستان و کشورهای همسایه از سال ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۵ ادامه داده است. آن‌ها ادعای موفقیت در برنامه‌های خود را کرده‌اند، در حالیکه افراد بازداشت شده طی این عملیات‌ها اعدام خواهند شد.^{۳۳}

در اوایل سال ۲۰۱۵، سازمان ملل در یک ارزیابی رسمی عملیات‌های دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان در ایران نسبت به یک بحران بالقوه مالی در صورتی که کشورهای کمک‌کننده به دلایل حقوق بشری کمک خود را قطع کنند هشدار داد.^{۳۴،۳۵} با وجود این هشدارها، آقای فدتو اعلام کرد در یک قرارداد همکاری جدید بودجه ایی ۲۰ میلیون دلار برای عملیات‌های مبارزه با مواد مخدر در ایران در نظر گرفته شده است. بر اساس این قرارداد بودجه حمایت از تلاش‌های مبارزه با مواد مخدر ایران دو برابر شده است. این همکاری قرار است به مدت ۴ سال بطول بی‌انجامد.^{۳۶} دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل از اینکه چه کشورهایی به این پروژه کمک مالی کرده‌اند و یا چه اقداماتی برای جلوگیری از کمک به اعدام‌ها انجام می‌گیرد نامی نبرده است.

دولت روحانی از اعدام‌های مرتبط با جرایم مواد مخدر دفاع می‌کند

برخی می‌گویند، افزایش چشمگیر میزان اعدام‌ها بعد از انتخاب رئیس‌جمهور روحانی می‌تواند انعکاس جنگ قدرت بین جناح‌های محافظه کار حکومت از جمله قوه قضائیه و دولت میانه رو حسن روحانی باشد. اما، موضع گیری‌های دولت و بیانیه‌های قوه قضائیه در رابطه با مجازات اعدام برای جرائم مواد مخدر واقعیت دیگری را منعکس می‌کند.

قوه قضائیه و مجمع تشخیص مصلحت نظام: از آذرماه سال ۹۳ قوه قضائیه و ستاد حقوق بشر (وابسته به قوه قضائیه) به میزان بالای اعدام‌های مربوط به مواد مخدر اشاره کرده و نیاز برای یک قانون جدید را متذکر شده‌اند. و این موضوع

۲۴. European Parliament resolution of ۸ October ۲۰۱۰ on the death penalty

۲۵. The Copenhagen Post, ۹ April ۲۰۱۲: Denmark ends Iranian drug crime support

۲۶. Clegg, Nick, ۲۰۱۲. Writing to Maya Foa of Reprieve. [Letter] (Personal Communication ۱۷ December)

۲۷. <http://www.rte.ie/news/-۴۸۵۲۶۱/۱۱۰۸/۲۰۱۲/ireland-anti-drug-iran/>

۲۸. <http://www.reprieve.org.uk/case-study/safe/>

۲۹. <https://www.hrw.org/news/۱۷/۱۲/۲۰۱۴/un-freeze-funding-iran-counter-narcotics-efforts>

۳۰. Reprieve – European Aid for Executions, December ۲۰۱۴

مورد حمایت چند قاضی و دادستان بوده است. همچنین سعید صفائیان رئیس کارگروه کاهش تقاضای اعتیاد مجمع تشخیص مصلحت نظام نیز از محدود کردن استفاده از مجازات اعدام برای جرائم مواد مخدر حمایت کرده است.

دولت حسن روحانی: در بازدیدی از کمپ ترک اعتیاد مواد مخدر، وزیر کشور، عبدالرضا رحمانی فضلی ضمن موضع گیری در قبال اظهارات قوه قضائیه مبنی بر تغییر قوانین مرتبط با جرائم مواد مخدر هشدار داد: «قوه قضائیه نباید به قاچاقچیان مواد مخدر رحم کند- قاچاقچیان موادمخدر باید به دار مجازات آویخته شوند». او اولین عضو کابینه روحانی بود که در رابطه با اعدام متهمان مواد مخدر موضع گیری کرد. حسن روحانی و وزیر امور خارجه، جواد ظریف هر دو از اظهار نظر درباره مجازات اعدام اجتناب کرده‌اند. اما اخیرا در مصاحبه‌ای با یک روزنامه ایتالیایی، در جواب به سوالی در مورد میزان بالای اعدام‌ها، آقای روحانی گفت: «بیشتر اعدام‌ها در ایران مربوط به قاچاق موادمخدر می‌باشند. ما مرز طولانی با افغانستان داریم و اگر اعدام را (برای جرائم مواد مخدر) لغو کنیم موادمخدر به راحتی به اروپا خواهد رسید و این برای شما خطرناک خواهد شد». تقریبا این جواب توسط وزیر امور خارجه ظریف در یک جلسه در پارلمان اروپا در بهمن ماه ۱۳۹۴ (فوریه ۲۰۱۶) منعکس شد، ضمن بیان این موضع که اکثر قریب به اتفاق اعدام‌ها در ایران مربوط به قاچاقچیان مواد مخدر است گفت: «ایران ۸۵ درصد از تریاک در جهان را توقیف و مصادره می‌کند. در دهه ۱۹۹۰ قاچاقچیان مواد مخدر ضمن مراجعه به ما گفتند، به ما اجازه دهید که مواد مخدر را از طریق مرزهای ایران منتقل کنیم و ما هیچ اثری از آن بر جای نمی‌گذاریم. ما آن را به اروپا خواهیم برد که بیشترین سود مالی و اقتصادی را برای ما دارد.»

در سال ۲۰۱۵ گرچه قوه قضائیه اعدام بیش از ۶۳۸ نفر برای جرائم مواد مخدر را تایید کرده است، و رهبر ایران نیز از قدرتش برای کاهش میزان اعدام‌ها از طریق عفو عمومی استفاده نکرده است، اما هنوز تنها از طرف رئیس جمهور و کابینه‌اش اعتراضی به این اعدام‌ها صورت نگرفته است بلکه نئیس جمهور روحانی و وزیر امور خارجه‌اش از اعدام‌ها در صحن بین المللی دفاع کرده‌اند و حتی وزیر کشور هم به قوه قضائیه در مقابل تخفیف مجازات هشدار داده است.

قصاص

مجازات قصاص ریشه تلافی جویانه دارد و در قانون جدید کیفری ایران نیز به رسمیت شناخته شده است. قانون مجازات کیفری به طور قطعی مجازات اعدام را برای مجرمان قتل عمد عنوان نکرده است؛ چرا که مجازات قتل عمد از نوع قصاص است؛ بدین معنی که تصمیم به مجازات فرد مجرم، بر عهده خانواده قربانی است که مفهومی تلافی جویانه دارد.

مجازات قصاص و بخشش

مقامات ایرانی ادعا می‌کنند که مجازات قصاص یک حق خصوصی است که حکومت نمی‌تواند در مورد آن دخالت کند. طبق قانون مجازات قصاص، اولیای دم، که به سن بلوغ رسیده‌اند، می‌توانند تصمیم بگیرند که آیا قاتل اعدام شود یا نه؟ اما، نمونه‌هایی موجودند که شخصی که متهم به قتل است، محکوم به اعدام شده است، علیرغم اینکه اولیای دم بخشش را بجای مجازات اعدام انتخاب کرده‌اند. در اسفند ماه ۹۳ دادگاهی با وجود اینکه تنها فرزند بالغ قربانی، قاتل را بخشیده بود، مرد متهم به قتل را محکوم به اعدام کرد زیرا دادستان، از طرف بچه‌های صغیر قربانی درخواست مجازات قصاص را کرده بود.^{۳۸}

تصویر: پدر یک قربانی قتل (شیراز / ۱۶ اردیبهشت ۱۳۹۴)، لحظاتی قبل از اجرای حکم اعدام محکوم به قتل را بخشید.^{۳۹} مقتول یک بسیجی بود که در سال ۱۳۸۹ با شلیک گلوله به قتل رسید. عکس از الهه پور حسین روزنامه نگار باشگاه خبرنگاران جوان

۳۱. Reprieve – European Aid for Executions, December ۲۰۱۴

۳۲. <http://www.theguardian.com/world/۲۰۱۰/mar/۱۹/un-fund-iran-anti-drugs-programme-executions-unodc-death-penalty>

۳۳. <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/iran/۱۲۱۰۶۲۹۹/EU-aid-cash-linked-to-death-penalty-in-Iran.html>

۳۴. https://www.unodc.org/documents/justice-and-prison-reform/UNODC_Human_rights_position_paper_۲۰۱۲.pdf

۳۵. UNODC, ۲۰۱۴ Independent mid-term In-depth Evaluation of the UNODC Country Programme for the Islamic Republic of Iran (۲۰۱۴-۲۰۱۱), pp. ۲۲-۲۱ (Held on file at Reprieve)

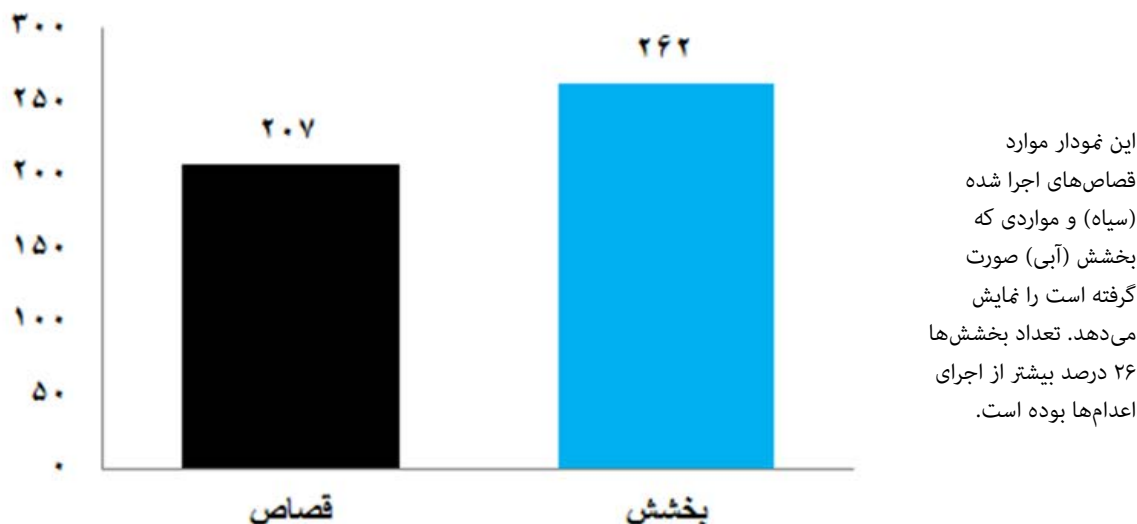
۳۶. <http://www.unodc.org/unodc/en/speeches/۲۰۱۰/remarks-at-the-high-level-meeting-of-partners-for-afghanistan-and-neighbouring-countries.html>

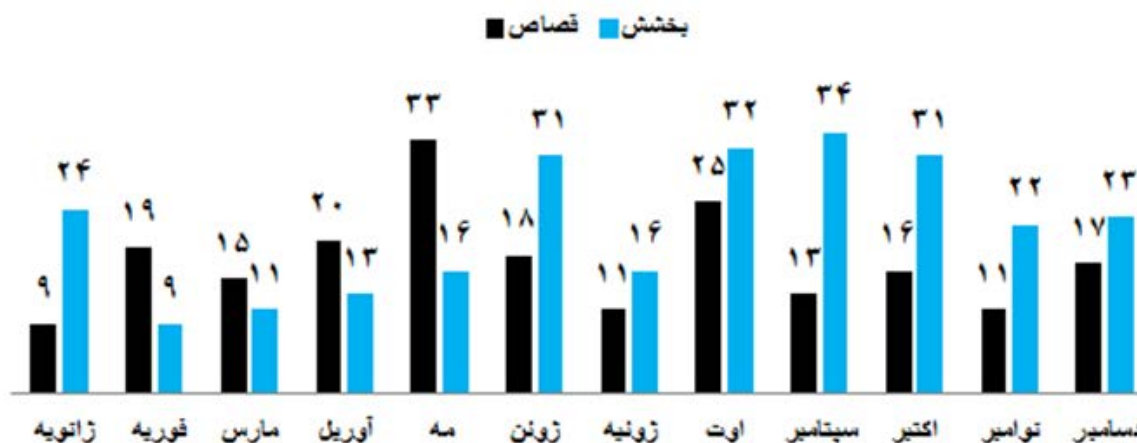
مردم بخشش را انتخاب می کنند

در ۳ سال گذشته بخشش‌ها بطور چشمگیری افزایش یافته است و در سال ۲۰۱۵ بیشتر اولیای دم بخشش را بجای مجازات اعدام انتخاب کرده‌اند. ۴۰ گروه‌های جامعه مدنی، نقش مهمی را در این فرآیند داشته‌اند. بر اساس سیستم قضایی ایران، تعداد موارد «بخشش» در سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ به ترتیب ۳۷۵ و ۳۹۵ نفر بوده است. همان منبع نیز تعداد موارد بخشش در ۶ ماه اول سال جاری شمسی را ۲۵۱ نفر اعلام کرده است. این مهم افزایش رو به رشد روند «جنبش بخشش» را نشان می‌دهد. اما تعداد اعدام‌ها، و همه موارد بخشش از طریق رسانه‌های حکومتی اعلام نشده‌اند. سازمان حقوق بشر ایران با تحقیق بر رسانه‌های ایران، ۱۴۲ مورد بخشش را در همان بازه زمانی ۵۶ درصد از ۲۵۱ مورد ذکر شده توسط قوه قضاییه را مستند کرده است.^{۴۱}

تعداد کلی موارد بخشش در گزارش سالانه سازمان حقوق بشر ایران در سال ۲۰۱۵، ۲۶۲ نفر است.

قصاص در برابر بخشش: توزیع ماهیانه

نمودار بالا تقسیم بندی ماهیانه اعدام‌های اجرا شده (سیاه) را در مقایسه با موارد بخشش (آبی) را نشان می‌دهد. تعداد موارد بخشش در نیمه دوم سال ۲۰۱۵ بطور چشمگیری افزایش داشته است. سازمان حقوق بشر ایران در سال ۲۰۱۵ موارد بخشش را در ۲۹ استان از ۳۱ استان ثبت کرده است. این در حالیست که اجرای احکام قصاص از ۲۰ استان گزارش شده است.

۲۷. Annual report on the death penalty in Iran- ۲۰۱۲, page ۱۱.

۲۸. <http://jamejamonline.ir/online/۱۹۲۶۲۸۴۲۸۴۸۱۶۰۸۷۹۵۶>

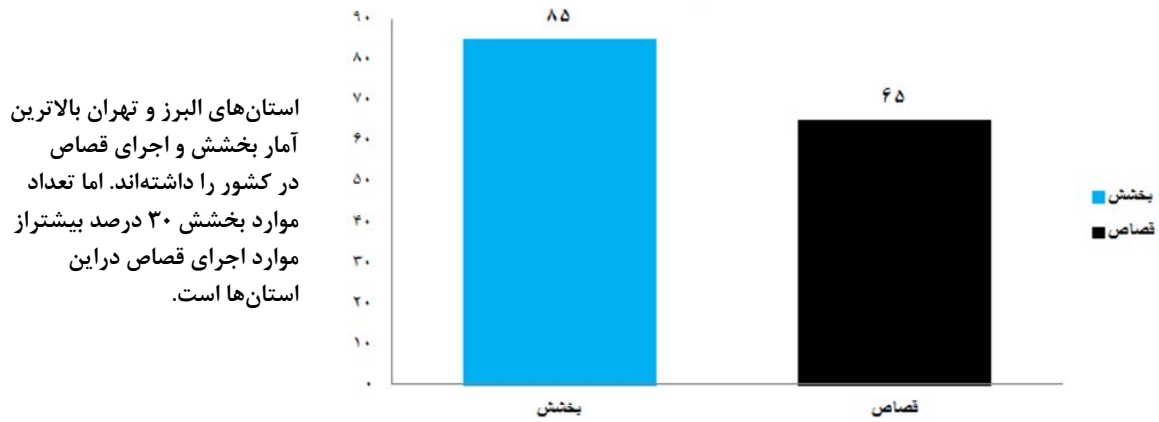
۲۹. YJC News Agency, May ۲۰۱۵, ۶: Forgiveness at the moment of retribution

۴۰. <http://www.rferl.org/content/iran-death-penalty-mercy-trend/۲۵۴۶۴۸۵۷.html>

۴۱. <http://www.jonoubnews.ir/showpage.aspx?id=۱۷۴۲۶۸>

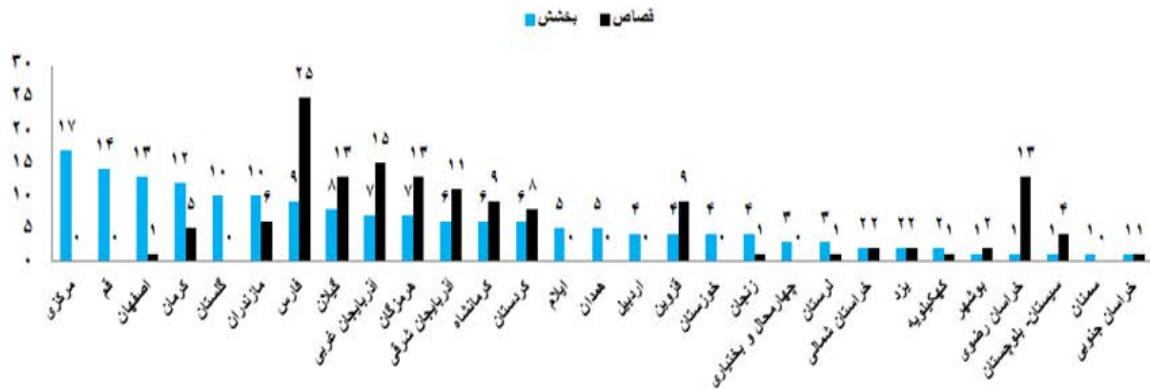
توزیع جغرافیایی بخشش و قصاص در سال ۲۰۱۵

تهران - کرج

استان‌های البرز و تهران بالاترین آمار بخشش و اجرای قصاص در کشور را داشته‌اند. اما تعداد موارد بخشش ۳۰ درصد بیشتر از موارد اجرای قصاص در این استان‌ها است.

استان‌های فارس و خراسان رضوی بیشترین آمار اجرای احکام قصاص (سیاه) را در مقایسه با بخشش (آبی) داشتند. این دو استان بالاترین آمار اجرای احکام اعدام در ملاء عام را نیز داشته‌اند. برخی بر این باور هستند که اعدام در ملاء عام در ترویج خشونت و بی‌رحمی نقش مهمی دارد. استان مرکزی، قم، گلستان و اصفهان نیز بالاترین آمار بخشش را به خود اختصاص داده است.

محاربه و فساد فی الارض و بغی

به دلیل تعریف بسیار مبهم این مفاهیم، اتهامات محاربه (جنگ افروزی علیه خدا) و فساد فی الارض (فساد بر روی زمین) در مورد طیف وسیعی از اتهامات استفاده می‌شود. از سوی دیگر شروطی نیز در خصوص صدور این احکام مد نظر قرار می‌گیرد.

محاربه، مفسد فی الارض و بغی در قانون ۴۲

ماده ۲۷۹ - قانون جدید مجازات اسلامی، محارب را فردی تعریف کرده است که به مخالفت با خدا و مبارزه با او می‌پردازد. ماده ۲۷۹ - محاربه عبارت از کشیدن سلاح به قصد جان، مال یا ناموس مردم یا ارباب آنها است، به نحوی که موجب ناامنی در محیط گردد. راهزنان، سارقان و قاچاقچیان که دست به سلاح ببرند و موجب سلب امنیت مردم و راه‌ها شوند طبق این قانون محارب شناخته می‌شوند.

ماده ۲۸۲ - مجازات اعدام برای جرم محاربه در نظر گرفته است در حالی که قاضی اختیار دارد مجازات‌های جایگزین دیگری نظیر صلب، قطع دست راست و پای چپ و نفی بلد را انتخاب کند. بر اساس قانون مجازات سابق، اتهام محاربه معمولاً علیه

مخالفان سیاسی نظام و مردمی که با گروه های سیاسی خارج از کشور در ارتباط بودند، استفاده می شد. قانون جدید مجازات، آنها را تحت عنوان افساد فی الارض و بغی آورده است. در قانون جدید مجازات اسلامی اصطلاح جدیدی با عنوان «بغی آمده که در قانون قبلی وجود نداشت. این بخش از قانون، دامنه صدور مجازات مرگ برای مجرمان با اتهام افساد فی الارض را گسترش داده است.

ماده ۲۸۶-واژه افساد فی الارض را این طور تعریف کرده است: «هرکس به طور گسترده، مرتکب جنایت علیه تمامیت جسمانی افراد، جرایمی علیه امنیت داخلی یا خارجی کشور، نشر اکاذیب، اخال در نظام اقتصادی کشور، احراق و تخریب، پخش مواد سمی و میکروبی و خطرناک یا دایر کردن مراکز فساد و فحشا یا معاونت در آنها گردد به گونه ای که موجب اخال شدید در نظم عمومی کشور، ناامنی یا ورود خسارت عمده به تمامیت جسمانی افراد یا اموال عمومی و خصوص، یا سبب اشاعه فساد یا فحشا در حد وسیع گردد، مفسد فی الارض محسوب و به اعدام محکوم می گردد.

اعدام های مرتبط با محاربه و فساد فی الارض در سال ۲۰۱۵

در سال ۲۰۱۵ دستکم ۴۰ نفر با اتهام فساد فی الارض و محاربه اعدام شدند. ۱۳ نفر از آنان بر اساس اتهام های سیاسی و امنیتی اعدام شدند. همگی این افراد از اقلیت های اثنیکی و مذهبی در ایران بوده اند.

شش زندانی کرد اهل سنت، در یک دادگاه ده دقیقه ایی، بدون دسترسی به وکیل به اتهام محاربه به اعدام محکوم شدند. ۴۳ حامد احمدی، جمشید دهقانی و برادر کوچکترش جهانگیر دهقانی، کمال مولایی، هادی حسینی و صدیق محمدی به همراه شش نفر دیگر به دست داشتن در ترور یک روحانی ارشد اهل سنت وابسته به حکومت ایران متهم شده بودند. آن ها هرگونه دخالت در این ترور را تکذیب کرده و گفته اند که بازداشت آن ها چندین ماه قبل از ترور این روحانی بوده است. این شش نفر در ۱۵ اسفند ۱۳۹۳ اعدام شدند.

خانواده شش زندانی محکوم به اعدام کرد اهل سنت به همراه تعدادی از مدافعان حقوق بشر که در بیرون از زندان رجایی شهر تجمع کرده بودند، در تصویر نرگس محمدی (کودک یکی از زندانیان را در آغوش گرفته است) به همراه محمد نوری زاد از کمپین لگام (لغو گام به گام مجازات اعدام) در این تجمع نشان می دهد

بهروز عالیخانی در تاریخ ۴ شهریور ۱۳۹۴ در زندان مرکزی ارومیه به اتهام ارتباط با پژاک و قتل دادستان خوی اعدام شد. ۴۴ اتهام قتل دادستان خوی مورد قبول بهروز عالیخانی نبود و آن را رد کرده بود.

۴۳. <http://iranhr.net/en/articles/1180/>

۴۴. <http://iranhr.net/en/articles/3292/>

۴۵. <http://en.icae-iran.com/archives/241>

منصور اروند زندانی سیاسی اهل مهاباد در تاریخ ۲۵ خرداد ۱۳۹۴ بدون اطلاع خانواده و وکیلش اعدام شد.^{۴۵} تبلیغ علیه نظام، محاربه و همکاری با حزب دموکرات کردستان ایران اتهامات او بوده است. برادر منصور اروند به سازمان حقوق بشر گفته است برادرش هیچ گونه اقدام خشونت آمیزی در پرونده خود نداشته است.

حبیب الله افشاری به همراه برادرش علی افشاری به اتهام محاربه از طریق همکاری با کومله و سیروان نژادی به اتهام محاربه از طریق همکاری با پژاک در فوریه ۲۰۱۵ از زندان مرکزی ارومیه به مکان نامعلومی منتقل شده و اعدام شدند.^{۴۶} ابراهیم شاپوری، سامان نسیم و یونس آقاییان نیز همراه این افراد بوده‌اند که گفته می‌شود هر سه نفر زنده هستند و حکم اعدامشان اجرا نشده است. اعترافات این افراد تحت شکنجه و دادگاه‌های ناعادلانه بوده است.^{۴۷،۴۸}

عبدالغنی گنگوزه ایی ریگی به اتهام محاربه از طریق همکاری با گروه‌های شبه نظامی بلوچ در دسامبر و جبهه ریگی در فوریه ۲۰۱۵ اعدام شدند.^{۴۹} طبق گزارش‌های رسیده به فعالان حقوق بشر اعترافات آن‌ها تحت شکنجه و طی دادگاهی ناعادلانه بوده است. بلوچستان منطقه ایی محروم است که به اخبار نقض حقوق بشر آن توجه کافی نشده است و اطلاعات فعالان حقوق بشر از نقض حقوق افراد این منطقه کم است. به احتمال زیاد تعداد افرادی که به ارتباط با گروه‌های شبه نظامی متهم و محکوم به اعدام می‌شوند بیشتر از آمار است که در این گزارش آمده است.

اعدام نوجوان زیر ۱۸ سال

ایران یکی از معدود کشورهایی است که نوجوانان زیر ۱۸ سال را محکوم به اعدام می‌کند و بیشتر از دیگر کشورهای جهان بیشترین مجرمان زیر ۱۸ سال را اعدام می‌کند. بر خلاف کنوانسیون حقوق کودکان که ایران آن را امضا کرده است، مقامات ایرانی حداقل ۳ متهم زیر ۱۸ سال را در سال ۲۰۱۵ اعدام کرده‌اند. بر اساس گزارش‌های سالانه حقوق بشر ایران، حداقل ۴۵ متهم زیر ۱۸ سال در سال‌های ۲۰۰۸ تا ۲۰۱۵ در ایران اعدام شده‌اند. اخیراً عفو بین الملل درباره اعدام ۷۳ متهم زیر ۱۸ سال بین ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۵ گزارش داده است.^{۵۰} در حال حاضر نیز حدود ۱۶۰ متهم محکوم به اعدام، زیر ۱۸ سال در زندان‌های ایران هستند.^{۵۱}

قوانین

آئین نامه جدید کیفری اسلامی که در سال ۲۰۱۳ پذیرفته شد، سن قانونی برای احراز مجرمیت نوجوانان را طبق شریعت اسلام ۹ سال برای دخترها و ۱۵ سال برای پسرها تعیین کرده است. بدین معنی که اگر دختر بالغ در ۹ سالگی و پسر بالغ ۱۵ سالگی مرتکب جرایم محاربه با خدا، مانند ارتداد و یا جنایت مانند قتل عمد شوند، مستحق اعدام خواهند بود.^{۵۲} نوجوانان زیر ۱۸ سال که متهم به حدود و قصاص هستند، در صورتی که قاضی تشخیص دهد ماهیت جرم را درک نکرده اند و با در کمال عقل آنها شبهه داشته باشد، ممکن است به اعدام محکوم نشوند. ماده ۹۱ (اعاده دادرسی) در مورد جرایم تعزیری است که آنها را مستحق مجازات شدید نمی‌داند. این ماده به قاضی اجازه می‌دهد که در زمان جرم، رشد عقلی مجرم زیر ۱۸ سال را ارزیابی کند، و مجازات جایگزین را بجای مجازات اعدام بر اساس نتایج مطرح کند.^{۵۳} در سال ۲۰۱۴، دیوان عالی ایران تایید کرد که همه متهم‌های زیر ۱۸ سال محکوم به اعدام می‌توانند درخواست تجدید محاکمه کنند.

اما، ماده ۹۱ مبهم است و بصورت سلیقه ایی و نامنسجم اجرا می‌شود. در سال ۲۰۱۵، سازمان حقوق بشر ایران موارد خیلی کمی را شناسایی کرده است که حکم اعدام مجرمان زیر ۱۸ سال بر اساس ماده ۹۱ تغییر کرده است:

۴۶. <http://iranhr.net/en/articles/1220/>

۴۷. <https://hra-news.org/fa/execution/a1848->

۴۸. <http://iranhr.net/en/articles/1170/>

۴۹. <http://iranhr.net/fa/articles/3402/>

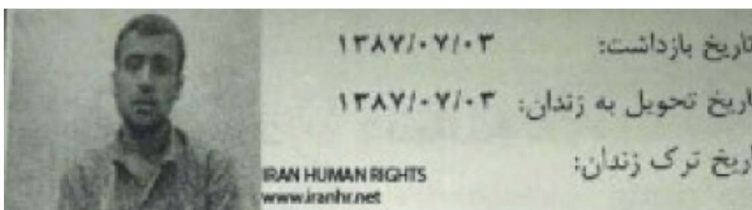
۵۰. <https://www.amnesty.org/en/documents/mde2016/2112/12/en/>

۵۱. <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=14780&LangID=E>

۵۲. Id., Art. ۲۰۱۳), (۴۷); Human Rights Watch, Codifying Repression: An Assessment of Iran's New Penal Code (Human Rights Watch, ۲۲-۲۱), (۲۰۱۲). The ages of ۹ and ۱۰ years is according to the lunar calendar.

- یک مجرم زیر ۱۸ سال بر اساس ماده ۹۱ بعد از محکوم شدن به اعدام در سال ۲۰۱۵ بخشیده شد. او متهم به قتل، با قمه در دفاع از خود بود. او در اعتراض به حکمش گفت: «ما در پارک نشسته بودیم و مشروب می‌خوردیم. مردی جوان به ما نزدیک شد، تلاش کرد موبایلم را از من بگیرد، من اجتناب کردم و قمه‌ای را در آورد و به من ضربه زد. من توانستم قمه او را بگیرم و به او ضربه بزنم، و همچنین سلاح را از دستش گرفتم و چند ضربه به او زدم. من بودم که او را به بیمارستان منتقل کردم. حکم وی به ۵ سال زندان و ضربات شلاق برای مصرف مشروب کاهش یافت.
- آرمان در سن ۱۶ سالگی به قتل متهم بود، و در ۳۱ شهریور ۱۳۹۴ بر اساس ماده ۹۱ بخشیده شد. حکمش به ۵ سال زندان و پرداخت دیه به اولیای دم کاهش یافت.
- بعد از ۷ سال زندان، سمیه، که همراه مادرش در سن ۱۲ سالگی برای شرکت در قتل پدرش دستگیر شده بود، بر اساس ماده ۹۱ نجات پیدا کرد. او به دو بار اعدام از طرف شعبه ۷۴ شورای کیفری تهران محکوم شده بود و حکمش توسط دیوان عالی ایران تایید شده بود. مادر سمیه زیر حکم اعدام است.

مجرمان زیر ۱۸ سال اعدام شده در سال ۲۰۱۵

جواد صابری ۵۴: در سن ۱۷ سالگی به دلیل قتل دستگیر و محکوم به اعدام شد. در ۲۷ فروردین ۱۳۹۴ به دلیل بیماری روانی شدیدی که داشت، مدتی در بیمارستان روانی امین آباد بستری بود و سپس در زندان رجائی شهر کرج اعدام شد. با وجود گزارش بیماری روانی، دادگاه

حاضر نشد شرح بیماری روانی صابری را بپذیرد. اعدام جواد صابری توسط مقامات ایرانی اعلام نشد اما سازمان حقوق بشر ایران خبر اعدام او را بر اساس مدارک و شهادت های شاهدان، تایید کرده است.

فاطمه سالبهی ۵۵: به دنبال اعاده دادرسی، بعد از گذراندن محکومیت زندانش اعدام شد. سالبهی متهم به قتل شوهرش بود. او در سن ۱۶ سالگی ازدواج کرده و وقتی که ۱۷ سال داشت، مرتکب قتل شد. او در ۲۱ مهر ۱۳۹۴ در زندان عادل آباد شیراز اعدام شد. طی محاکمه اولیه‌اش در ۲۰۱۰ یک کارشناس سازمان پزشکی قانونی تشخیص داد که سالبهی در زمان مرگ شوهرش افسردگی شدید داشته و به خود کشی فکر می‌کرده است. این مهم نشان می‌دهد که اعاده دادرسی او، نقش خیلی کمی در حکم اعدامش داشته است. اعاده دادرسی او بر اساس ماده ۹۱ تنها شامل سه ساعت بازجویی در این موارد بوده است: چطور دعا کردن او، آیا درس‌های مذهبی را در

مدرسه خوانده و آیا او می‌دانسته که کشتن «حرام» است یا نه. هیچ کارشناس روان‌شناسی در این اعاده دادرسی شرکت نداشته است. بر اساس این ارزیابی ناقص، دادگاه حکم داد که سالبهی به بلوغ کافی برای اجرای حکم اعدامش رسیده است.

صمد زهابی ۵۶: در ۱۴ مهر ۱۳۹۴، صمد زهابی بطور مخفیانه در زندان دیزل آباد کرمانشاه به دلیل شلیک کردن به یک پسر بچه چوپان در طی یک نزاع اعدام شد. در زمان ارتکاب جرم او ۱۷ ساله بود. علیرغم اینکه به دادگاه گفته بود، شلیک غیر عمد و برای دفاع از خود بوده است، زهابی در مارس ۲۰۱۳ محکوم به اعدام شد. خانواده و وکیل صمد زهابی از اجرای حکم اعدام او بی‌اطلاع بودند.

سه مورد بالا نشان می‌دهد که قوانین کیفری ایران، علی‌رغم تغییرات اخیر در قانون اعدام از اعدام مجرمان کودک، جلوگیری نمی‌کند. در زمان تهیه این گزارش، مجرم زیر ۱۸ سال، امیر امرالهی بعد از یک دهه زندان، برای بار دوم به اعدام محکوم شد.^{۵۷} دادگاه، نامه عدم بلوغ عقلی او در زمان وقوع جرم در نوامبر ۲۰۱۵ که ۱۶ ساله بوده را نپذیرفت. امرالهی در خطر اعدام قریب الوقوع قرار دارد.^{۵۸} سازمان آمریکایی وکلا برای حقوق بشر و سازمان حقوق بشر ایران در گزارشی به کمیته حقوق کودک سازمان ملل (CRC) تاکید کردند که بر اساس قوانین بین‌المللی ایران باید اعدام مجرمان زیر ۱۸ سال را متوقف و تعریفش را از کودک شامل تمام مجرمان زیر ۱۸ سال کند.^{۵۹}

۵۲. Situation of human rights in the Islamic Republic of Iran: Report of the Secretary-General, ¶۱۱۷, U.N. Doc. A/۲۷۷/۱۸ (Sept. ۲۰۱۲, ۱۰); Iran Penal Code (۲۰۱۲), Art. ۹۱
 ۵۴. <http://iranhr.net/en/articles/۱۱۹۲/>
 ۵۵. <http://iranhr.net/en/articles/۲۲۴۱/>
 ۵۶. <https://www.amnesty.org/en/latest/news/۱۰/۲۰۱۵/iran-juvenile-offenders-executed/>

زنان

طبق گزارش‌های جمع آوری شده توسط سازمان حقوق بشر ایران، حداقل ۱۹ زن در سال ۲۰۱۵ در ایران اعدام شدند. ۵ مورد از این اعدام‌ها توسط منابع رسمی گزارش شده است. اما، از آنجائی که بیشتر از ۵۰ درصد افراد اعدام شده تنها با حرف اول اسم مشخص شده‌اند و یا اصلاً مشخص نشده‌اند، احتمال دارد که تعداد زنان اعدام شده بیش از تعداد لحاظ شده در این گزارش باشد.

حقایق درباره زنان اعدام شده در سال ۲۰۱۵

- تنها ۵ مورد از ۱۹ زن اعدام شده توسط منابع رسمی اعلام شده است
- ۱۵ اعدام در ارتباط با مواد مخدر بوده است که فقط ۲ مورد از آنان توسط منابع رسمی اعلام شده است.
- ۴ نفر متهم به قتل و محکوم به قصاص بوده‌اند، اما تنها ۳ نفر از آن‌ها توسط منابع رسمی اعلام شده است.
- اتهام یکی از زنان نامشخص بوده است.
- یکی از زنان (فاطمه سالیهی) زمان ارتکاب جرم، زیر ۱۸ سال سن داشته است.

لیست ۱۹ زن اعدام شده در سال ۲۰۱۵ همراه با جزئیات بیشتر در جدولی در انتهای گزارش یک نشان داده شده است.

۵۷. <http://iranhr.net/en/articles/۲۴۸/>

۵۸. Amnesty International, March ۲۰۱۶, ۲: Iran: Commute Amir Amrollahi's Death Sentence

۵۹. http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CRC/Shared۲۰/Documents/IRN/INT_CRC_NGO_IRN_۲۲۶۱۵_E.pdf

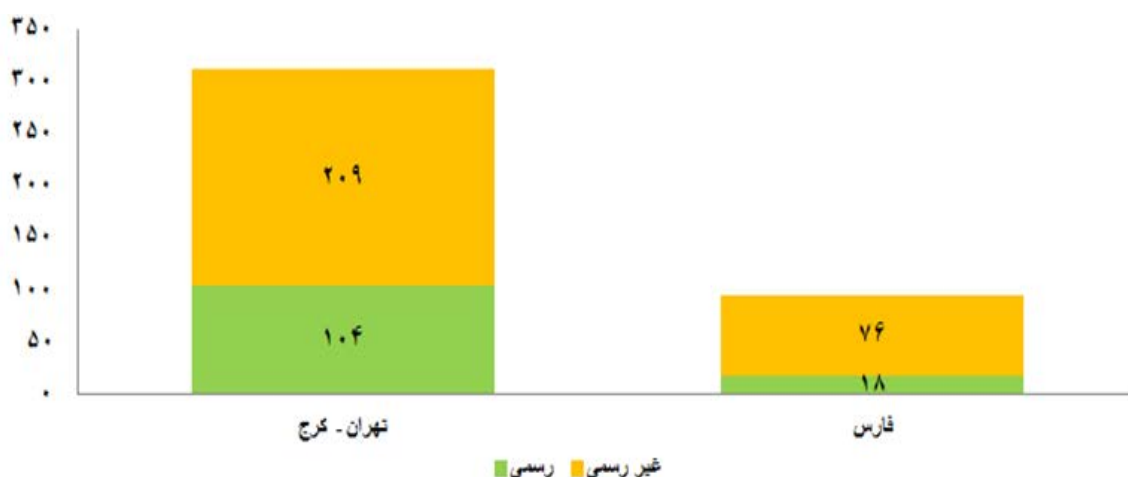

اعدام‌های مخفیانه و اعلام نشده

حدود ۶۰ درصد تمام اعدام‌های گنجانده شده در این گزارش توسط منابع رسمی اعلام نشده است. سازمان حقوق بشر ایران، گزارش‌هایی را بر اساس صدها اعدام که توسط منابع رسمی ایران اعلام نشده‌اند را دریافت کرده است. بعضی از این اعدام‌ها بطور مخفیانه انجام شده است، بدون اینکه خانواده یا وکیل آنان اطلاع داشته باشند. تنها گزارش‌های غیر رسمی با اطلاعات موثق در این گزارش گنجانده شده است. ما معتقدیم که تعداد اعدام‌ها در ایران بیش از آن تعدادی است که در این گزارش اعلام شده است. در سال ۲۰۱۵، گزارش‌هایی از اعدام‌های مخفی یا اعلام نشده از ۱۹ زندان مختلف در کشور دریافت شده است. در مناطق اتنیکی مثل بلوچستان، آذربایجان (شرقی و غربی) و کردستان بیش از ۹۷ درصد اعدام‌ها مخفیانه انجام شده و توسط منابع رسمی نیز اعلام نشده‌اند.

توزیع جغرافیایی همه اعدام‌ها

مانند سال‌های قبل، زندان‌های کرج / تهران، بالاترین میزان اعدام‌های اعلام نشده را دارا بودند. توزیع جغرافیایی همه اعدام‌ها در نمودارهای زیر نشان داده شده است.

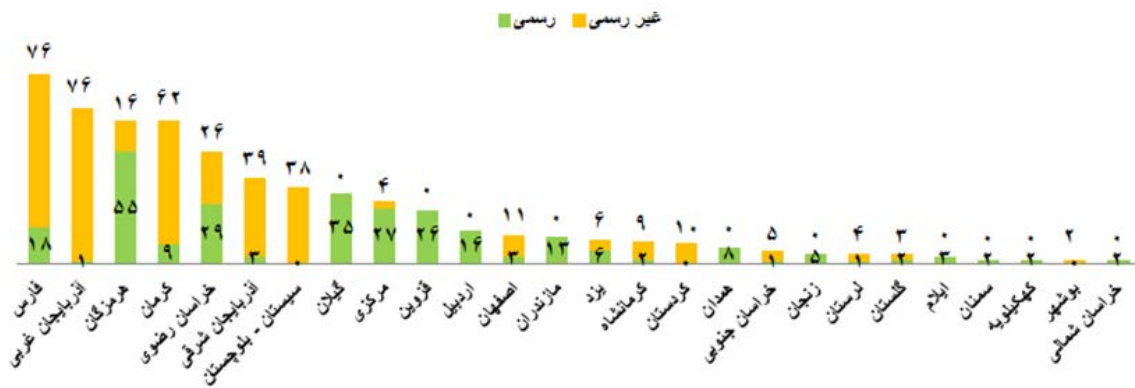

نمودار بالا اعدام‌های رسمی (سبز) و اعدام‌های غیر رسمی / اعلان نشده (زرد) در زندان‌های تهران / کرج و استان فارس را که بالاترین میزان اعدام در سال ۲۰۱۵ را داشتند. زندان‌های رجائی شهر و قزل حصار بالاترین نرخ اعدام‌های اعلام شده رسمی و اعلام نشده در سال ۲۰۱۵ را داشتند.^{۶۰} تمام زندانیان زندان قزل حصار متهم به جرائم مواد مخدر هستند.^{۶۱} در حالی که در رجائی شهر، بالاترین تعداد متعلق به اتهام‌های قصاص بوده است. اکثر اعدام‌ها هم توسط منابع رسمی اعلام نشده‌اند.

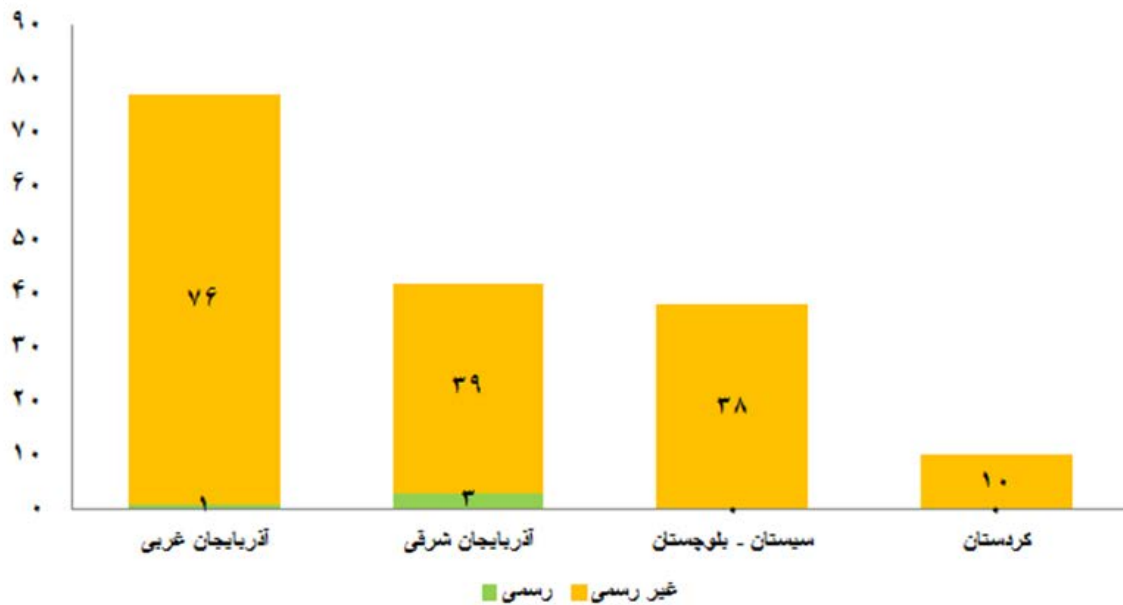
استان فارس از لحاظ تعداد اعدام‌ها رتبه دوم را دارد. ۱۷ اعدام از ۱۸ اعدام رسمی، در ملاء عام انجام شده است. تنها یک اعدام از ۷۷ اعدام اجرا شده در زندان‌های استان فارس توسط منابع رسمی اعلام شده است.

۶۰. <http://iranhr.net/en/articles/1204/>

۶۱. <http://iranhr.net/en/articles/1190/>

نمودار بالا توزیع جغرافیایی اعدام‌های رسمی (سبز) و اعدام‌های غیر رسمی (زرد) در بخش‌های دیگر ایران بجز کرج / تهران را نشان می‌دهد. زندان‌های فارس، آذربایجان غربی، هرمزگان و کرمان، بالاترین نرخ اعدام‌ها را داشته‌اند. استان هرمزگان بالاترین میزان اعدام‌های رسمی اعلام شده را داشته است.

زندان‌هایی که در مناطق اتنیک ایران هستند بالاترین درصد اعدام‌های مخفی و غیر اعلام شده را داشته‌اند. بیش از ۹۷ درصد اعدام‌ها در آذربایجان غربی و شرقی، بلوچستان، و کردستان توسط رسانه‌های رسمی اعلام نشده است.

برخی حقایق در رابطه با اعدام‌های اعلام نشده و مخفیانه در سال ۲۰۱۵

- حداقل ۵۹۶ (۶۱ درصد) اعدام، توسط منابع رسمی ایران اعلام نشده‌اند.
- ۷۷ درصد از جرائم مواد مخدر از اعدام‌های اعلام نشده به حساب می‌آیند.
- اعدام زنان و شهروندان خارجی (اغلب افغان‌ها) توسط منابع رسمی اعلام نشده‌اند.
- هیچ کدام از اعدام‌های مرتبط با اتهام‌های امنیتی یا سیاسی توسط منابع رسمی اعلام نشده‌اند.

توصیه‌ها

به سازمان ملل

- ماموریت گزارشگر ویژه سازمان ملل در امور حقوق بشر در ایران را تمدید کنید.
- تا زمانی که ایران مجازات اعدام برای جرائم مواد مخدر را از قوانینش لغو نکرده است، هر گونه همکاری در راستای مبارزه با قاچاق مواد مخدر در ایران را متوقف کنید.
- اعدام‌های در ملاء عام را ممنوع کنید.

به جامعه جهانی

- موضوع مجازات مرگ را در صدر تمامی گفتگوهای خود با ایران قرار دهید.
- خواستار شفافیت و دادرسی عادلانه از سیستم قضایی و مقامات ایران باشید.
- خواهان توقف بلافاصله همه اعدام‌ها به ویژه اعدام در ملاء عام در ایران باشید.
- از ایران بخواهید به تعهداتش نسبت به کنوانسیون حقوق کودک عمل کند و تعریف خود از کودک را شامل تمام کودکان زیر ۱۸ سال کند.
- از ایران بخواهید به تمام تبعیض‌های علیه گروه‌های اقلیتی و اقلیت‌های مذهبی پایان دهد.
- تمامی حمایت‌های مالی خود از اقدامات دفتر مقابله با مواد مخدر و جرم سازمان ملل در خصوص مبارزه با قاچاق مواد مخدر در ایران را مشروط به لغو اعدام‌های مرتبط با جرائم مواد مخدر کنید.

به حکومت ایران

- تمامی احکام اعدام را بلافاصله متوقف کرده و مجازات مرگ را لغو کنید.
- به تعهدات بین‌المللی خود به خصوص کنوانسیون حقوق کودک و کنوانسیون حقوق سیاسی و مدنی عمل کنید.

لیست زنانی که در سال ۲۰۱۵ اعدام شدند

توضیح	منبع	سن	جرم	مکان	نام	تاریخ	
غیر رسمی	هرانا	نامعلوم	مواد مخدر	کرمان	نامشخص	۲۰۱۵/۱/۱	۱
غیر رسمی	هرانا	نامعلوم	مواد مخدر	کرمان	نامشخص	۲۰۱۵/۱/۱	۲
غیر رسمی	هرانا	نامعلوم	مواد مخدر	کرمان	نامشخص	۲۰۱۵/۱/۱	۳
غیر رسمی	هرانا	نامعلوم	مواد مخدر	کرمان	نامشخص	۲۰۱۵/۱/۱	۴
غیر رسمی	حقوق بشر ایران	نامعلوم	مواد مخدر	کرمان	مهری رئیسی	۲۰۱۵/۱/۲۵	۵
غیر رسمی	هرانا	نامعلوم	مواد مخدر	کرمان	مرضیه حسین زهی	۲۰۱۵/۱/۲۶	۶
غیر رسمی	HRAD	۵۰	مواد مخدر	کرج	مهرنوش غواصی	۲۰۱۵/۳/۷	۷
غیر رسمی	HRAD	نامعلوم	مواد مخدر	کرج	نامشخص	۲۰۱۵/۳/۷	۸
رسمی	دادگستری گیلان	۴۸	مواد مخدر	گیلان	ف.ی	۲۰۱۵/۴/۲۵	۹
رسمی	دادگستری مرکزی	نامعلوم	مواد مخدر	اراک	بتول. الف	۲۰۱۵/۵/۱۲	۱۰
غیر رسمی	HRAD	۳۹	قتل	کرج	فاطمه محرابی	۲۰۱۵/۵/۳۰	۱۱
غیر رسمی	HRAD	نامعلوم	نامعلوم	کرج	نامشخص	۲۰۱۵/۵/۳۰	۱۲
رسمی	خبرگزاری مهر	۳۲	قتل	تهران	نامشخص	۲۰۱۵/۶/۲	۱۳
غیر رسمی	HAD	۴۳	مواد مخدر	کرج	پریدخت مولایی	۲۰۱۵/۷/۲۹	۱۴
غیر رسمی	هرانا	نامعلوم	مواد مخدر	کرمان	نامشخص	۲۰۱۵/۷/۳۰	۱۵
غیر رسمی	HAD	۲۹	قتل	کرج	فاطمه حدادی	۲۰۱۵/۸/۱۰	۱۶
رسمی	تابناک	۲۳	قتل	فارس	فاطمه سالبهی	۲۰۱۵/۱۰/۱۳	۱۷
غیر رسمی	KHN	نامعلوم	مواد مخدر	آذربایجان شرقی	هاجر صفری	۲۰۱۵/۱۱/۱۲	۱۸
رسمی	پارسینه	نامعلوم	قتل	قزوین	ف.زنجانیان	۲۰۱۵/۱۲/۶	۱۹

لیست نوجوانان اعدام شده در سال ۲۰۱۵

توضیح	منبع	سن	جرم	مکان	نام	تاریخ	
غیر رسمی	حقوق بشر ایران	۱۷	قتل	کرج	جواد صابری	۲۰۱۵/۴/۱۵	۱
غیر رسمی	امنستی	۱۷	قتل	کرمانشاه	صمد ذهابی	۲۰۱۵/۱۰/۶	۲
رسمی	تابناک	۱۷	قتل	فارس	فاطمه سالبهی	۲۰۱۵/۱۰/۱۳	۳

سازمان حقوق بشر ایران

سازمان حقوق بشر ایران یک نهاد غیر دولتی است که در راستای پیشبرد حقوق بشر در ایران فعالیت می کند. این سازمان به هیچ گروه و حزب سیاسی و مذهبی وابستگی ندارد و حوزه فعالیت آن حقوق تمام شهروندان بدون توجه به تعلقات سیاسی، مذهبی، اثنیکی، جنسیتی است. سازمان حقوق بشر ایران در اواسط دهه ۸۰ خورشیدی فعالیت خود را آغاز کرد و لغو مجازات مرگ، محور اصلی فعالیت های این سازمان می باشد. دفتر این سازمان در اسلو(نروژ) است. این سازمان اعضا و همکارانی در ایران و دیگر کشورهای جهان دارد. همچنین این سازمان از سال ۸۸ خورشیدی عضو ائتلاف جهانی بر علیه اعدام و از سال ۹۰ خورشیدی عضو شورای راهبردی این ائتلاف است. دکتر محمود امیری مقدم بنیان گذار و سخنگوی این سازمان است.